

Tabor

„Tudi mi smo umrli za domovino“ je napisano na tem spominskem križu pomorjenim domobrancem. Njih idejno vodilo Bog - Narod - Domovina je že last vsega sveta, kjer so primorani iskati z vsemi sredstvi pot iz teme k luči, iz nasilja v svobodo. V tem boju svobodoljubnega človeštva se je slava naših vzornikov razširila preko vsega sveta.

Hvala vam, naši domobranski mučenci!



TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov
TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenja Tabora SPB
predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič
Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo
lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene
Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anticomunistas Eslovenos Unidos.

Director: Ing. Antonio Matičič,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

Composición, diagramación y armado:

MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215

Impresión: Talleres Gráficos VILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(1101) Buenos Aires, Argentina, Tel. 362-7215/1346

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 219.314.

NAROČNINA: Argentina \$ 12.- Južna Amerika, Evropa
in Avstralija 12 dolarjev; ZDA in Kanada 15 dolarjev
(zračno paketi).

Letalska naročnina za vse države 20 dolarjev (US).

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte
na naslov: inž. Anton Matičič, Río Colorado 1806
(1686) Hurlingham — Buenos Aires — Argentina
Tel. 665-6654.

**KO „TABOR“ PREBERETE,
POŠLJITE GA V DOMOVINO!**



Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Mayo - Junio 1992

Maj - Junij 1992

PAVLINKA KOROŠEC KOČMUR

Srečanje z domovino

Sanjala sem o tebi. Hrepenela sem po tebi, Slovenija, obljubljena dežela. Po dolgih letih pričakovanja so sanje nehale biti sanje in postale življenje. Vabila si me bila k sebi in sem slišala tvoj klic. Ločila sem se od vsega, ka mi je bilo drago, zapustila sem starše in brate, svoj mali dom, deželo, ki mi je bila domovina. Napotila sem se čez široko morje in upala, na poti sem upala, da me sprejmeš in objameš. Prišla sem v kraj, ki je tvoje središče in tvoje srce.

Toda, ali me nisi spoznala? Saj si mi mati, ker si mati mojemu rodu. Pa nisi imela strehe zame, nisi imela kruha; rekla si, da nisem tvoja. Kako si mogla to reči? Pa saj nisi rekla, samo zdelo se mi je, da tako govoriš. Pa sem te vseeno klicala in sem vseeno trkala, plaho, a ne brez vere. Dolgo je trajalo, da si končno zaslišala moj glas.

Sprejela si me v svojih dobrih ljudeh, po njihovih rokah si mi dajala kruh in streho, z njihovim glasom spregovorila: „Ostani! Nismo te takoj spoznali. To je zato, ker smo te prvič videli, a zdaj vemo, da si naša. Sedaj smo se spomnili, zakaj si se rodila v tujini in je drugačen tvoj naglas. Da si del svobodnega rodu, ki raste po svetu in ki je odšel, ker je hotel biti svoboden.“

Odgrnil se je pajčolan in sem te prepoznala v globini. Bila si taka, kot sem te videla v sanjah. Moje pampe so se skrčile v tvoje doline, moja ravna obzorja so se vzpela proti nebu v tvojih tisočbarvnih gorah. Ko sem hodila po tvojih cestah in stezah, so me cerkvice na hribih blagoslavljele, znamenja ob poti so me pozdravljala. Tam so stali kozolci in, kakor pripovedujejo tvoje pesmi, tam je bila ajda in tvoji zlati macesen. Tvoje gore so mi poklonile zadnjo jesensko planiko in gozdovi so mi dali ob slovesu košaro kovanja.

Koliko doživetij je bilo treba naenkrat doživeti! In tako pozno! Kako

drugačno je tvoje mirno, prozorno plavo morje od razburkanih valov našega oceana! In tista Sava, ki sem jo poznala le iz zemljevida, me sedaj spremlja po poti. Škoda, da ni čista, hči Triglava! Škoda, da ni čista... Oh, saj bo spet, kaj ne! Tudi tvoja zgodovina mi je vedno bližja. Hodila sem po Prešernovi Vrbi, po Cankarjevi Vrhniki: jokala sem na Kočevskem Rogu: dolgo sem strmela v teharsko umetno jezero, zahvaljevala sem se Sveti Ani, da mi je rešila očeta, da sem se lahko rodila.

In tvoja Ljubljana, Slovenija, kaj naj rečem o njej? Kaj naj rečem o tej lepotici? O srcu novorojene države? Postaja mi ljub kraj, ravno prav velik, da nisem številka, izgubljena v množici števil, temveč človek — z imenom in priimkom in preteklostjo. Zdi se mi, da me mara. In ob tem spoznanju se priklonim pred teboj in te pozdravim: Bog te živi, domovina!

(Iz „Zaveze“ št. 4)

17. maj 1942 - 17. maj 1992

Komunistična partija Jugoslavije je imela od vsega začetka dva namena: zrušiti po osvoboditvi leta 1918 vzpostavljen sistem v državi in postaviti na njegovo mesto komunistični sistem po vzorcu Sovjetske zveze, kateri je partija dolgovala ne le pokorščino, temveč tudi sam svoj obstoj.

Za uresničevanje teh ciljev si je partija v prvih povojnih letih prizadevala na legalen način in je tu in tam dosegla celo nekaj uspehov na krajevnih volitvah. Ko pa je bilo leta 1921 po zakonu prepovedano njeno delovanje, je prešla v ilegalo in ostala v njej vse do leta 1941.

Ko se je spomladi tega leta kraljevska Jugoslavija zrušila pod navalom nemške vojske, je iz kaosa, ki je zajel državo, izšla kot organizirana enota edino Komunistična partija Jugoslavije. Poleg dejstva, da je kljub okupaciji ostala praktično nedotaknjen ves njen aparat, se je okoristila tudi z drugo okolnostjo: nemška vojska je efektivno uničila staro Jugoslavijo in partija se je tako mogla v celoti posvetiti svojemu drugemu namenu: vzpostaviti komunističnega sistema državne uprave.

Pri tem so se komunisti perverzno poslužili razpoloženja narodov Jugoslavije, ki ga je ustvarila nemška vojska z uničenjem države, to je z denjanjem, ki je Komunistični partiji v resnici na krožniku prineslo izpolnjen njen prvi namen. Prizadevanja za uvedbo komunističnega sistema v državi so bila spretno zamaskirana z željo po osvoboditvi, ki je prevečala vse ljudi v Jugoslaviji, brez ozira na njihove siceršnje razlike.

S tem ciničnim izrabljanjem najiskrenejših in najosnovnejših čustev državljanov Jugoslavije je Komunistična partija zagrešila prvi zločin nad narodi Jugoslavije. To dejstvo se podčrtuje nedvomno dokazana ugotovitev,

da so bili med kratkotrajno aprilsko vojno komunisti, poleg plačancev nemške pete kolone, med najglasnejšimi nasprotniki odpora nemški vojski, saj so med že itak zbegano vojaštvo in prebivalstvo razdeljevali letake, ki so pozivali ene in druge, naj se ne borijo za „kapitaliste in imperialiste“. Ta izdajalska gesta Komunistične partije pa je bila v popolnem skladu z izpričano politiko Sovjetske zveze, ki je bila v tistem času, aprila 1941, z nacistično Nemčijo še vedno povezana z nenapadalnimi paktom.

Jugoslavija je tako padla in komunisti so na razbitinah započeli razredno vojno in socialno revolucijo. V tem je njihov drugi zločin nad narodi Jugoslavije. Če je že bil potreben boj za osvoboditev — in potreben je bil — potem bi moral to biti boj vseh narodov, ne le enega razreda med njimi, ne le ene stranke: potrebna je bila narodna vojska, ne pa strankarski partizani.

Tako je Komunistična partija zagrešila tretji zločin: proglasila se je za edinega legitimnega nositelja „osvobodilnega boja“ ter zagrozila s smrtno kaznijo vsem, ki bi se drznili misliti ali hoditi po svoji poti do istega legitimnega cilja.

Zavedajoč se te potrebe po vsenarodnem osvobodilnem gibanju, je partija potem s proglasitvijo svojih PARTIZANOV za vsenarodno vojsko zagrešila četrti zločin nad narodi Jugoslavije. Dejstvo je namreč, da si je šele s prihodom Rdeče amade podvrgla srbski narod, katerega pravoslavna in monarhična tradicija je bila v popolnem nasprotju z marksistično-leninistično republikansko ureditvijo, ki jo je vsiljevala partija. Dejstvo je tudi, da se je partiji in njenim ciljem iz enega ali drugega razloga upiral dobršen del hrvaškega naroda, če ne njegova večina; in dejstvo je, da je bila opozicija ciljem in namenom Komunistične partije med slovenskim narodom ne le številna, glasna in aktivna, temveč tudi tako močna in tako globoko zasidrana, da jo je partija mogla zadušiti samo z novim zločinom: pokolom v Kočevskem Rogu, pri Teharjah in drugod.

Ta slovenski, v maju leta 1945 krvavo zadušeni odpor se je pričel tri leta poprej: 17. maja leta 1942, ko je iz ljubljanske okolice odšla v slovenske gozdove prva skupina oboroženih slovenskih nacionalnih protikomunističnih borcev. Namen teh borcev in vseh, ki so jim sledili, je bil dvojen: samoobramba pred teroristično aktivnostjo komunističnih partizanov in odpor proti tujcu, ki je zasedel našo domovino.

Pred svetom in zgodovino pa je treba ponovno in ponovno zapisati neizpodbitno dejstvo, da je ta skupina odšla na teren in nastopila v obrambo slovenskih življenj šele potem, ko je pod streli komunističnih atentatorjev in oboroženih partizanov že padlo VEČ KOT EN TISOČ SLOVENCEV, ki niso verjeli v upravičenost, poštenost in resničnost ciljev Komunistične partije.

V tej želji po samoobrambi, po zaščiti slovenskih življenj in slovenskega premoženja, v tej želji po resnični svobodi slovenskega naroda, ki so jo ti prvoborci zapisali na svoj prapor, pa je tudi veličina njihovega prizadevanja in njihove žrtve.

Eden od sedemnajsterice še živi. Hvala mu in slava vsem, ki so položili svoja življenja v tem za nas še vedno nedokončanem boju.

Iz Ireninih pisem po 46. letih srečanja

(Te odstavke objavljam brez njenega dovoljenja)

„...praviš, da bi rad moj curriculum. Lahko Ti povem, da je bil moja mladost silno trda. Tam v Kremškem gozdu je Majcen hotel, da si skopljem jamo in Prlek se je igral z revolverjem ter mi grozil, da me bo ustrelil.

Pa je Bog hotel drugače in zrla s sem se med Vami, soborci! Bili ste mi kakor bratje in ta ljubezen nas še vedno povezuje.

Vedela sem, da si odšel v Slovenijo. Strah me je bilo in čakala sem, da se oglasiš.

Bodi previden! Veš, kako z veseljem bi Te spodnesli, Ti edina in dragocena priča Štajerskega bataljona.

Naredil pa si pogumen korak, da si obiskal brezna in se z bolečino v srcu poklonil mučencem - junakom ter madini povedal resnico. Nekaj je gotovo padlo v rodovitno zemljo in bo obrodilo sad.

Če bi morala ponovno na tako pot — ničesar bi ne spremenila — le z večjimi izkušnjami bi vas spremljala. Zares, bili ste mi bratje — in nič več!“

Nekaj spominov slovenske „Ivane Arške“ - IRENE - Ivanke Primožič.

Komunistični zločinci so jo obsodili na smrt — mlado dekle ter odvedli v Kremški gozd, da si ob rabljih Majcena in Prleka sama skoplje jamo.

„Pa je Bog hotel drugače in znašla sem se med Vami, soborci“, pravi naša junakinja. Edina pot tedaj, kamor se je rešila iz komunističnega pekla Št. Ruperske doline, čeprav je bila vedno pripravljena na največjo žrtev. Ni iskala zavetja v Štajerskem bataljonu, iskala je pravico življenja zase, za Št. Rupersko Mirensko dolino, za naš ubogi narod, ki so ga hoteli zmleti v prah med kamni nazizma in boljševizma.

Irena je bila sestra in mati vojakom!

„Včasih, že ko je bilo nevzdržno, ko je skoro že vse odpovedalo, je bila Irena, ki je bodrila, ki je vzdržala — in vzdržali smo mi. Ob koncu vojne je rešila vlak z ranjenci, ki je šel preko Štajerske. Po vsem pa je ostala ponižna in skoro nepoznana, prav kakor mati, ki se tiho in nesebično žrtvuje za družino,

Vem, Irena, Tvoje srce nenehno roma po Kočevskem Rogu, Teharjah, Hrastiških rovih, Toškem breznu in po vseh grobiščih, kjer trohne Tvoji — naši soborci.

Ob tem velikem spominu — pol stoletja — vsi preživeli s Teboj, Irena, ponavljamo Tvoje besede kakor molitev:

„ČE BI MORAL PONOVO NA TAKO POT - NIČESAR BI NE SPREMENILI!“

OB PETDESETLETNICI

Letos 17. maja poteka pol stoletja, ko je SLOVENSKA ZAVEZA (forum političnih strank in skupin), postavila na teren svoj prvi oboroženi ilegalni odred, z namenom organiziranja nacionalne gverile po deželi, ki bi v danem trenutku udarila na okupatorja, medtem pa ščitila prebivalstvo pred nasiljem partizanov.

V drugi polovici meseca marca 1942 (11 mesecev po okupaciji), so se politične stranke: SLS, JNS, Demokratska stranka, Socialisti ter skupine: Stara pravda, Slovensko narodno gibanje, Oficirska grupa, Pobratim, povezale v SLOVENSKO ZAVEZO (SZ) - najvišji slovenski politični forum v ilegali med okupacijo. Komunistična partija je povabilo odklonila.

Mnenje članic SZ je bilo, da je vsaka prezgodnja vojaška akcija proti okupatorju samomorilna za narod, ker bi z izzivanjem dali okupatorju povod še večjega nasilja.

Vojaški predstavnik v SZ je bil major Karel Novak - po nalogu begunske vlade v Londonu - Mihajlovičev zastopnik za Slovenijo.

Komunistična partija je po Hitlerjevem napadu na Sovjetsko zvezo oklicala osvobodilni boj za Internacionalo v pomoč sovjetski rdeči armadi. V gozdovih so se pojavila prve grupe organiziranih komunistov, ki so jih vodili v španski revoluciji izvežbani borci ter manjše skupine vojakov razbite jugoslovanske vojske in narodnjaki — posebno na Primorskem in na Koroškem —, ki so se zatekli v gozdove pred nasiljem okupatorja, čakajoč nekoga, ki bi jih vodil. Ob močni aktivnosti KP, njeni propagandi in vabah v Osvobodilno fronto ter razpleteni terenski mreži po vaseh, so te prosto-voljce „četniških skupin“ zajeli komunisti.

Zanimiva je previdna taktika KP v tej prvi fazi, posebno na Primorskem in Koroškem. Vse te skupine, že pod vodstvom KP, so se še naprej imeno-vale „četniki“ (kar je bilo v tistem času ideal mladine), vendar so jih politični komisarji nagibali k prijateljstvu velike „SLOVANSKE RUSIJE“, ki „se edina bori za svobodo zatiranih ljudstev — pod modrim vodstvom velikega Stalina.“ Nekaterim — ki so mislili z lastno glanjoim vodstvo „velikega Stalina“ ni šlo v račun, vendar so se počasi nekako vdali: „Bo že kako.“ Ko so bili idealni fantje že dovolj „prežeti“ ali ustrahovani, so jim komisarji povedali, da niso več četniki ampak partizani! Nihče že ni ugovarjal na glas, le posamezni so ugebali „kdaj in kam bi se dalo pobegniti od teh boljse-vikov“?

Namesto toliko opevane borbe proti okupatorju, so jih vodili na ropan-ja osamelih kmetij, kjer so pobijali presenečene gospodarje in vse, kar se je upiralo nasilju. „Smrt izdajalcem!“ je bil pečat na izropane požgane kmeti-je z mrtvim gospodarjem in odgnano živino. Vedno več je bilo „slovenskih izdajalcev“: Vaški predstavniki, duhovniki, učitelji, odločni verniki.

Vzporedno pa so komunistične trojke atentatorjev VDV (Vojska državne varnosti) likvidirale po mestih in trgih vidne, zavedne narodnjake.

Stanje v okupirani Sloveniji je postajalo nevzdržno. Podnevi okupator z vzrokom izzivanja, ponoči partizani, po ovajanju vaških terencev, ki so s svojega osebnega vidika, ali pa starega sovraštva, izkoristili ugodni čas maščevanja. „To je bil čas, ko je Slovenija gorela,“ pravi Justin Stanovnik. „Življenje je bilo do skrajnosti napeto kakor tetiva, ki brni v zadnji vzdržljivosti. Z vonjem, ki so ga izdihovala pogorišča, se je družil vonj smrti. Prišli so ponoči in ga ubili,“ jih odvedli in izropali dom. Slovenija je bila na razpotju.

Po vaseh so se fantje zbirali na določenih krajih in prežali na sovražnika: „Tako ne gre več, podnevi okupator, ponoči komunisti.“

Major Novak je že prve dni aprila 42. poslal poročnika Milana Kranjca, da v novomeskem okraju organizira prvo oboroženo grupo na terenu. Ker pa je bila partizanska zaščita tu že močno organizirana, poleg tega pa mnenje organizatorjev deljeno, načrt ni uspel. V maju istega leta pa se je vojaško vodstvo ob podpori političnih predstavnikov odločilo, da organizira bojno skupino zunaj ljubljanskega bloka z nalogo, da ta zbere čakajoče prostovoljce v taborišču v Suhi krajini, Žužemberku in Gorjancih.

Ta nastop nacionalistov po odločitvi SLOVENSKE ZAVEZE, je važen zgodovinski mejnik v potrdilo borbe proti okupatorju in proti boljševikom.

V odredu so bile zastopane vse tedanje politične skupine razen komunistov, ki so pristop odklonili. V odredu so bili člani Slovenske legije, Sokolske legije, Slovenskega narodnega gibanja, Ofirske grupe, Pobratima.

Poleg teh, so bili tudi fantje, člani KA in akademskega društva Straža.

Dejstvo je, da so bili pripadniki SL najmočnejše zastopani v ilegali ter so pripomogli z orožjem in hrano.

V noči 17. maja 1942 je bil v gozdu nad cerkvijo v Bizoviku formiran odred in pripravljen za odhod; sestavljali so ga:

Štirje oficirji: kapetan Lesjak Jože,

kapetan Vasiljevič Dobrivoje,

poročnik Kranjc Milan,

podporočnik Tomažič Drago.

Dva podoficirja: Dežman Alojzij,

Novak Jaroslav

ter enajst borcev, ki so po abecednem redu: Capuder Jelo, Grum Franče, Jakoš Joško, Kodelič Štefan, Korošec Ivan, Kremžar Franc, Lavrič Marjan, Mametovič Dušan, Mihelič Franc, Nedoh Dušan, Selan Polde.

SZ je odred potrdila. Ob tem je izšla prva številka njenega glasila, kjer stoji pod naslovom »Dolžnost Slovencev v osvobodilnem boju«: „Sovražnik v deželi mora čutiti, da je nasilnik, ki ga ne priznamo in ne sprejemamo. Delo za narodno osvoboditev je dolžnost prav vsakega Slovenca. Ni hče ne sme jemati dela za osvoboditev v zakup. Od tega dela se sam izloča tisti, ki zapušča narodne osnove in ni sposoben, da podredi strankarske koristi narodnim.“ In dalje pod naslovom »Slovenci«: „Za eno nas smatra

tujec, eno hočemo biti tudi mi nasproti sovražniku. Vse kar nas med seboj razdvaja, je manjše od tega, kar nas loči od tujca. Danes ni čas za strankarsko taktiko. Uspehi enih bodo vsem v prid, zaradi zagrešenih napak bomo vsi trpeli." In še pod naslovom »Slovenski mrliški list — je vedno večji« „...ob silnih žrtvah vsled nesmiselnega izzivanja okupatorjevih represalij, je dolžnost vsakega Slovenca, da prepreči še hujše gorje..."

Pred nastopom odreda sta prišla na zborna mesto major Novak in kapetan Debeljak Janko. Major Karel Novak je spremil odred s sledečimi besedami:

„Stopate na težko in odločilno pot borbe za svobodo naše domovine. Kjerkoli boste in kakorkoli, pomnite, da niste sami. V vas so uprte oči slovenskega naroda, ki ste mu v teh težkih dneh edino upanje in porok svobode. Vaša pot bo težka že zaradi partizanskih enot, ki so v gozdovih. Izmikajte se direktnim napadom nanje; če pa boste napadeni, sprejmite borbo. Tudi izven OF ima narod pravico živeti. Ne napadajte okupatorja po nepotrebnem, da prihranite narodove žrtve. Z vami je narod in Bog!"

Za njim je spregovoril Janko Debeljak in obljubil, da bo odred zasledoval, mu dobavljal sredstva ter pošiljal nove prostovoljce. Končno je spregovoril še kapetan Lesjak-Lampe. Ob kratkih udarnih besedah je navdušil prostovoljce.

S puškami v rokah se je odred razvil skozi vasi Bizovik, Dobrunje in utočil v temi urhovskih gozdov.

Če bi se politična vodstva držala sklepa SZ, da bi ob tem velikem narodnem času lasne interese in gledanja podredila izključno le narodnim interesom, bi nacionalna ilegala, vzporedno s komunistično, naraščala in jo prerastla, kajti narod je zavračal komunistično nasilje prav tako, kot okupatorja. KP bi tudi že iz previdnosti ne tvegala nesmiselnih napadov na nadmočnega nasprotnika. Tudi bi se KP vzdrževala morij po vaseh zaradi strahu maščevanja pred močnim, oboroženim nasprotnikom.

Po tej logiki ne bi bilo ne Grčaric ne Turjaka. Ob koncu vojne pa bi se lažje izpolnili tudi vsi politični načrti ob priznanju zaveznikov z napadom na umikajočega se okupatorja.

Zgodovina je odločila drugače — —

Zgodovino pa ustvarjajo in pišejo ljudje!

Preživeli prvoborcev Nacionalnega odreda se zavedam, da me je Bog ohranil z nalogo pričevanja tudi te resnice in, da „NA TANKE BELE LISTE POHOJENE KRIZANTEME" napišem zgodovini imena „neznanih junakov" Sloveniji v spomin:

Kapetan LESJAK JOŽE — ubit v Bizoviku 1942.

Kapetan VASILJEVIČ DOBRIVOJE - IZTOK — ranjen, zajet na Suhorju in ustreljen 1942

Kapetan KRANJC MILAN — padel v Grčaricah 1943.

Poročnik TOMAŽIČ DRAGO - CIGO — zajet v Grčaricah, usmrčen v Mozlju 1943.

Komandant DEŽMAN ALOJZIJ - ČRNIGOJ — smrtno ponesrečil 1943.
Komandant NOVAK JAROSLAV — ranjen na Vel. Osolniku in usmrčen 1943.

Komandant CAPUDER JELO - CAPO — usmrčen v Mozlju 1943.

Kapetan GRUM FRANCE — prometna smrtna nesreča ZDA 1989.

Komandant JAKOŠ JOŠKO — zhrbtno zajet pri pogajanjih v Beli cerkvi, mučen in usmrčen 1944.

Vodnik KODELIČ ŠTEFAN — naravna smrt v Mendozi - Argentina 1990.

Komandant KREMŽAR FRANC — zgorel v Grahovem, 1943.

Vodnik LAVRIČ MARJAN — naravna smrt v Argentini.

Vodnik MAMETOVIC DUŠAN — usmrčen v Mozlju 1943.

Vodnik MIHELIČ FRANC - BALANT — zajet v Grčaricah, usmrčen v Mozlju.

Kuhar NEDOH DUŠAN — ubit po italijanski zasedi, Št. Jošt 1942.

Komandant SELAN POLDE — vrnjen iz Vetrinja, usmrčen v Teharjah.

— — —

Kjerkoli počivate, počivajte v miru! Vaša žrtev ni bila zaman. Vaš sen — svobodna domovina, se uresničuje.

S L A V A V A M !

IZ DOMOVINE

27. april — dan upora proti okupatorju ali dan razdora?

Boj proti okupatorju in za svobodo je naraven, legitimen in ukazan, a v okviru evropskega rezona. Nič ne zahteva ali opravičuje, da narodov um ob kakršnikoli stiski zablažni kot ponorela magnetna igla. Tudi v najhujših situacijah mora ravnati racionalno.

Pri praznovanju 27. aprila, kot dneva upora proti okupatorju, ne gre za poljubni upor, ampak za NOB v času 2. svetovne vojne, in tudi ne za naključni datum, ampak naj bi se ta ujemal z ustanovitvijo OF slovenskega naroda leta 1941. Zato ima praznovanje poseben pomen.

Zgodovinske raziskave so potrdile že znano resnico, da je bila okrog tega dne ustanovljena Protiimperialistična fronta kot naslednica Društva prijateljev Sovjetske zveze, torej ena od „ljudskih front“, kot nova taktika komunistov, da bi prišli na oblast (Francija, Španija). Ob ustanovitvi upor proti okupatorju ni bil niti omenjen. Želeli bi vas spomniti, da sta bili takrat Nemčija in Sovjetska zveza zaveznici, odkar sta dobro leto prej vzajemno

razkosali Poljsko. Temu ustrezno so se obnašali tudi naši komunisti kot pobudniki Protiimperialistične fronte.

Če se je takrat kdo pripravljaj na upor, je bilo vodstvo Slovenske ljudske stranke, ki je v tem času ustanovilo Slovensko legijo, polvojaško organizacijo za boj proti okupatorju. Če vseeno zamižimo na obe očesi in sprejmemo doslej oznanjano resnico, da je bila ta dan res ustanovljena OF slovenskega naroda, moramo vseeno vedeti, da ni šlo za zbor, v katerem bi bili zastopani legitimni predstavniki slovenskega naroda, ampak je kot stranka nastopila samo Kps, ki ni posedovala nobenega demokratičnega izkaza in je bila številčno neznatna, bolj organizacija profesionalnih revolucionarjev, ostalo pa so bili strankarski disidenti (krščanski demokrati, levi Sokoli) ali posamezniki iz kulturnih vrst (Kozak, Vidmar). Ta fronta se je šele po napadu Hitlerja na Sovjetsko zvezo postavila na stran Sovjetske zveze in se oklicala za OF, ki ni skrivala svojih revolucionarnih ciljev. Vse to je sprožilo državljansko vojno in usodno razklalo Slovence. Posledica je bila uveljavitev komunističnega totalitarizma za 45 let.

Preden bo torej slovenski parlament ustoličil pranic, ki povečuje razcep v slovenskem narodu, naj temeljito razmisli. Praznovanje tega praznika bo še dolga leta izgledalo kot letos, ko smo se Slovenci razdelili na dve sovražni polovici.

Vemo, kdo so listi, ki zahtevajo, da 27. aprila ne smemo pozabiti. Če želijo svoj praznik, naj mu dajo širši pomen in ga imenujejo Dan slovenske upornosti, obenem pa naj si izberejo primernejši datum. Na ta dan bomo slavili kmečke upore, Trubarja, Maistrove borbe, upor proti napadalcu v zadnji vojni letošnje poletje, pa tudi upor proti okupatorju med 2. svetovno vojno.

Pošteno in prav bi bilo, da v duhu spravne usmeritve proglasi svoj praznik tudi druga stran, ki je bila sicer 1945. leta uničena. Najprimernejši bi bil 8. julij, z obletnico spravne slovesnosti na Rogu 8. julija 1990. leta. Lahko ga imenujemo Praznik sprave, čeprav resnične sprave naša in še nekaj naslednjih generacij ne bodo dočakale. Nam bo pomenil Dan življenja z razprstostjo, ki jo vsi čutimo, ka pa jo bomo skušali civilizirati in označevati na civilni način.

IO Nove slovenske zaveze
Ljubljana, 12. 11. 1991

Tema za razmišljanje:

Slovenija je Vaš in naš prostor. Vsi imamo dve domovini, a koder boš, si brezdomec, ker Ti manjka del Tvojega srca!

Pavlinka K. Kocmur

Po petdesetih letih so našli grob Hudnikove družine

V nedeljo, 8. marca letos je bila v skriti globači, ki se zajeda v severozahodno stran hriba jazbina oziroma pod zaselkom Zibel Pri Babni Gori v Polhograjskih dolomitih, spominska svečansot ob grobišču, kjer so partizani 24. novembra pobili sedem članov Hudnikove družine — Martinovčeve po domače — iz zaselka Selo pri vasi Hruševo pri Dobrovi. Simbolični pokop sta opravila dobroveljska in polhograjska župnika.

Edina preživela, Lojze in Vera Hudnik, sta bila ob poboju staršev ter stricev in tet stara štiri in pet let. Celih petdeset let nista vedela za njihov grob. Lojze je za smer groba le slutil in šele v nedeljo sta s sestro prvič stala na kraju samem. Grob je pomagal odkriti Vinko Zibelnik, ki je nekoč šel skozi teharski pekel. Spraševal je tam okrog živeče ljudi, ki so končno omogočili razkritje groba. Permetovo društvo za obeleževanje zamolčanih grobov je za to priložnost ob grobu postavilo lesen križ, na katerem piše: „Tudi mi smo umrli za domovino“.

Dne 22. novembra 1942 so Martinovčevo hišo obkolili vosovci, ker so hoteli ujeti *Ravbarjevega Toneta*, ki je bil pred tem dezertiral od partizanov. Toneta so po krajšem spopadu ubili, vendar pa so naslednje dni pobili tudi devet članov Hudnikove družine. najprej so zjutraj odpeljali sestro gospodarja Lojzeta Hudnika, *Francko* in *Ivano* (Ivana je bila noseča s Tonetom, ki so ga prišli ubiti) in *Albino* (ki je bila žena gospodarjevega brata Janeza). Nikoli več jih niso videli. Zvečer so prišli še po moške: po gospodarja in očeta *Lojzeta Hudnika* ter njegove tri brate *Poldeta*, *Matijo* in *Janeza*. Edino, kar se od tistih hudih trenutkov spomni takrat štiriletni Lojze, je, kako je ob domačem kozolcu poslednjič videl svojega očeta.

Še isti dan je na domu umrla gospodarjeva žena in mati *Manca*, vendar vsi pravijo, da nasilne smrti, Vosovci so sicer Lojzeta Hudnika zaradi žene smrti prignali nazaj, vendar so ga kasneje spet odgnali. Partizani so nato nekaj dni imeli pod nadzorom sedeminšestdesetletno mater *Frančiško*, ki jim je dvakrat hotela zbežati na Dobrovo k vaški straži, vendar so jo ujeli in tudi za njo je izginila vsaka sled. Domneva se, da so *Frančiško* kasneje draveljski domobranci našli v bližnjem grabnu pod Hruševim in jo pokopali na pokopališče.

Člane družine so po pripovedi očitvidcev „zasliševali“ in „sodili“, „na podnu“ v zaselku Zibel pri Babni Gorici, nato pa jih 24. novembra 1942 pobili v bližnji globeli. Lastnik gozda pravi, da so v petdesetih letih ob spravljanju listja naleteli na slabo pokopana trupla, ki so jih nato pokopali

v skupen grob.

Edina preživela člana družine, širi in pet letna Lojze in Vera Hudnik, sta odrasčala pri sorodnikih.

Zakaj je tako moralo umreti devet članov Martinčeve družine, ostaja skrivnost. O vzrokih se sicer šušlja, razsežnost vosovske „justice“ pa ostaja povsem nedoumljiva.

Ljubljana, 9. 3. 1992

Poboj Veharjevih z Verda

V svojem feltonu v Slovincu z naslovom „Začetki revolucije na Slovenskem“, ki je izšel v enajstih nadaljevanjih (od 14. do 28. februarja letos), sem navedel spisek devetnajstih družin, ki so jih komunisti pobili na začetku revolucije, predvsem leta 1942. Kot prvo družino sem omenil Veharjevo z Verda. Podatek sem prepisal iz emigrantske literature. Danes se mi je javil vnuk te družine in mi dal o poboju naslednje informacije.

Poboj se je zgodil 16. decembra 1941 na domu Veharjevih na Verdu številka 40. Zvečer, bila je že tema, ko sta na vrata potrkala dva zakrinakana partizana, domačina, kasneje tam okoli zelo znana. Odpret jima je šel šestletni sin Pavel. Partizana sta nato v hiši s pištolo ustrelila očeta Pavla Veharja (roj. 1902) in mater Marijo Vehar (roj. Novak 1904). Vnuk danes pove, da verjetno zato, ker so Veharjevi nasprotovali komunizmu. Domnevajo, da je bila mati Marija ob poboju noseča. Ostali so trije otroci: Pavel je imel 6 let, sestra je imela 9 let, en brat pa je bil še mlajši od Pavla. Otroke so vzeli k sebi različni sorodniki. Verjetno eden od morilcev, piše se Vidmar, še živi v Dragomeru.

Zapisano v Ljubljani, 10. 3. 1992

Ivo Žajdela

„SLOVENSKE ZEMLJE ČUVARJI“

je naslov kasete, ki je zelo primerna kot darilo svojcem v domovini. Na to opozarjamo vse, ki potujejo v domovino.

Na razpologo v upravi „Tabora“

Izginotje Antonije Premrov

Martinjak, 14. januarja 1949

Antonija Premrov je bila rojena 12. 6. 1912 v Martinjaku pri Cerknici. Že pred drugo svetovno vojno je odšla v samostan Vincentinum v Ljubljani, kjer se je usposobila za bolniško sestro, hkrati pa se je tudi glasbeno izsolala. V samostanu je bila dokler nova oblast samostana spomladi 1947 ni ukini-la, tako da je bila Antonija Premrov, oziroma sestra Karmela, odpuščena iz službe v „Slajmerjevem domu“, ki je bil sanatorij.

V tistem času je šla od nekega bolnika in ravno takrat je imel Kardelj na Taboru oster govor proti religiji. Ob razpustitvi samostana so ji starši predlagali, naj pride domov. Ko je prišla domov, ni imela niti civilne obleke. Zнала je sicer šivati, vendar samo obleke za samostansko življenje. Zato se je v bližnjem Grahovem naučila šivati tudi moške obleke.

Sorodniki se danes spominjajo, kako so prišli nekega večera leta 1947 iz Cerknice ponjo dr. Pušcnjak, dr. Lunaček in dr. Merčun. Nato je v Cerknici stregla bolniku, neki starejši gospe, zato je tam dobila stanovanje.

Ker takrat v cerkniški fari niso imeli organista, je na prošnjo tedanjega župnika prevzela mesto organistke in vodila številni pevski zbor.

V zboru so bili večinoma mladi ljudje in ker je bila nova organistinja zelo priljubljena, je zbor kar lepo uspeval. To je bilo zanjo usodno.

Bila so povojna leta, revolucija se še ni izdivljala, zato se je dogajalo marsikaj. Tako je bila za božič leta 1948 deležna neke vrste sabotaže. Nekdo ji je skril partiture in ko je hotela pri maši igrati, jih ni bilo... Še nekaj prej, v noči na 1. november 1948 so aktivisti metali na domačo hišo kamenje. Hoteli so jo zastrašiti.

V začetku leta 1949 je Antonija živela doma, včasih pa tudi v župnišču. V tistem času ji je župnik Hrovat slučajno omenil, da je na Gorenjskem izginila neka ženska.

Pevske vaje so bile ob petkih. Bilo je 14. januarja 1949. Iz Dolenjkega jezera so šli tistega večera na vaje v Cerknico trije fantje in dve dekleti. Razen Jožeta Martinčiča, ki se je vozil s kolesom, so ostali štirje hodili peš. Takoj, ko so prišli do župnišča, se jim je zazdelo čudno, da okno prostora, v katerem so imeli vaje, ni bilo razsvetljeno, saj je bila Antonija vedno prva. Župnik Horvat jim je moral povedati, da naj gredo domov, saj Antonije ni.

Ko so se po vajah vračali domov, se je Jože Martinčič vedno s kolesom odpeljal naprej. Tisti večer pa mu je ena od deklet rekla, naj gre z njimi, da se bodo pogovarjali. S tem mu je verjetno rešila življenje. Ko so sli mimo cerkniškega pokopališča, so naekrat zagledali neko senco, ki je prekoračila pot. Pomislili so, da je lisica. Kljub temu je nekdo omenil, naj gredo bolj na drugi strani. Že ko so bili mimo pokopališča, se je Jože Martinčič obrnil in videl obrise štirih ali petih ljudi. Rekel je: „Poglejte, čakali so nas!“ Ker se

Jože Martinčič tisti večer ni odpeljal naprej, ampak so šli v skupini, se „neznanci“ „posla“ niso mogli lotiti. Del scenarija je tako padel v vodo.

Tisti večer je za Antonijo Premrov izginila vsaka sled. Naslednje dni so se spraševali, kje je. Pojavili sta se dve govorici. Ali je pobegnila čez mejo, čemur tisti, ki so jo poznali, niso verjeli, ali pa so jo „pospravili“. Zaradi vsega, kar se je takrat godilo in glede na to, da Antonije Premrov več ni bilo, obstaja zelo verjetna domneva, da so poleg nje hoteli tisti večer umoriti še enega fanta. To naj bi bil Jože Martinčič, ki so ga čakali pri cerkniškem pokopališču, pa se jim je po naključju načrt izjalovil. Če bi izginila oba, bi se lahko domnevalo, da je z njim pobegnila čez mejo. S tem bi jo hkrati očrnili kot redovnico in zelo verno osebo. Imeli so satanski scenarij. Bil je izvršen, vendar ne v popolnosti.

Pevski zbor so naprej vodili nekaj časa sami, saj so imeli med sabo tudi starejše, kasneje pa ga je vodil semeniščnik France Mihelčič. Jeseni, 19. oktobra 1949, so jih sicer nekaj iz zbora vpoklicali v vojsko.

Domači Antonije Premrov so domnevali, da je zaprta na Udbi v Postojni, kjer je bilo tudi sodišče. Nesli so ji tja obleko, vendar so jim tam povedali, da je emigrirala v Trst. V Cerknici na milici so odgovorili, da o tem primeru nič ne vedo.

Tudi Antonijina sestra Božidara je bila redovnica, po razpustu samostana pa je nastopila službo kot medicinska sestra na onkološkem inštitutu. Ker je stregla številne paciente, je poznala precej ljudi. Tako so s pomočjo advokatinje dr. Ljube Prener napisali pismo in ga 31. maja 1950 poslali na Titov kabinet v Beograd. Iz Beograd so se takoj obrnili na Udbo v Postojno. Od tam so poklicali Antonijino mamo Marijo, 67-letno ženico, v Postojno. Tam so jo zasliševali, kdo je napisal pismo in kaj vedo o dogodku.

Avgusta 1951 je sosed Ludvik Žnidaršič kosil na svoji parceli sredi Cerkniškega jezera. Bilo je pod Martinjekom, ob strugi Žerovnišnice. Kosil je na roke, ko je s koso zadel na obleko. Ostanke trupla so bili med trstičjem. Ker je slutil, da gre za izginulo Antonijo, je takoj obvestil domače. Domači so šli truplo ogledat, pri čemer so ugotovili, da gre v resnici za Antonijo. Spoznali so jo po verižici, delih plašča, ki je imel z usnjem obrobljene žepe, po zobovju in še drugem.

Takoj, ko je milica zvedela, da so našli truplo, je domačim odvoz in pokop preprečila. Pozno popoldne naslednji dan so prišli z avtomobilom ljudje v belih haljah, ostanke trupla pobrali in jih odpeljali neznano kam. Na udbovskih uradih so odgovarjali, da to ni bila Antonija, temveč nek padli partizan in celo, da je šlo za ostanke neke ženske iz Jesenic, ki se ji je zmešalo in je med blodenjem tam okoli tam končala. Govori se, da so jo pokopali na postonjskem pokopališču ali odvrgli neznano kam. Hitro po odvozu posmrtnih ostankov se je v Martinjaku oglasil miličnik, ki je zahteval tisti odtrgani kos plašča in ga odnesel.

Kakšen totalitaristični režim je vladal, govori dejstvo, da se nato več kot štirideset let o tem ni smelo govoriti. Še veliko let po dogodku domači cerkniški župnik ni upal vzeti za mašo za pokojno. Še v osemdesetih letih so bili takšni časi. Takoj po oblikovanju občinske komisije za ugotavljanje

povojnih pobojev v Cerknici so se domači 18. aprila 1991 obrnili nanjo. Ali bosta zarota molka in nezmožnost razkritja gnusnega zločina še naprej kraljevala Sloveniji?

Kdo so bili zarotniki in morilci? Domneva se, da je Antonija tisti večer prišla iz Martinjeka do prvih hiš v Cerknici. Tam so jo pričakali z avtomobilom. Že pokojni Malnarjev France je videl, kako so jo postisnili vanj. Govori se, da so jo zelo mučili, da so jo onečastili in jo odvrgli na jezeru. Ko je izginila, je imela pri sebi torbico, ki so jo nato videli pri drugi osebi. Izvršitev tega gnusnega dejanja so sklenili na sestanku tedanje partijske celice v Cerknici, ki je imela sedež v takratnem podjetju „LIP“ (danes Brest). Pri umoru je sodelovala vrsta tedanjih cerkniških skojevcev in mladih komunistov, kot na primer C. R., J. M., še en J. M.... Tik pred volitvami 1990 je prišel pokojničine domače na dom vprašat nekdanji udbovec I. S., če se bodo sedaj maščevali.

Kakšen je motiv tega umora? Onemogočiti in očrniti versko življenje. Izginula Antonija Premrov, oziroma sestra Karmela, kakor so ji vsi rekli, je bila povsem nepolitična oseba, saj se za politiko ni zanimala. Bila pa je sposobna organizatka in voditeljica uspešnega pevskega zbora, ki je združeval veliko mladih. Z umorom Antonije Premrov so komunisti poskušali onemogočiti en del uspešnega verskega življenja v Cerknici, hkrati pa so hoteli s scenarijem, ki sem ga že omenil, in ki se jim k sreči ni povsem udejanil, očrniti Cerkev.

(Zapisano po pripovedi svojcev in znancev 3. februarja 1992)

IZ DRUŠTEV

Toronto, 25. februarja 1992

SEJI GLAVNEGA ODBORA SSK V CELOVCU, dne 28.-29. 2. 1992

Spoštovani!

Člani društva „Tabor“, zbrani na letnem občnem zboru dne 17. februarja 1992 v Torontu, Kanada. pošiljamo na zasedanje Glavnega odbora SSK, dne 28.-29. februarja v Celovec, naslednji poziv:

Presenečeni smo nad novico, da je bila Resolucija o domobranstvu, sprejeta na Ustanovnem zasedanju SSK, 28. junija 1991 v Ljubljani, na dopolnilni seji SSK dne 2. novembra 1991 v Celju RAZVELJAVLJENA.

To odločitev obžalujemo in želimo v duhu sprave, da se razveljavljenje prekliče in že sprejeta Resolucija ponovno afirmira.

Isireno Vas pozdravljano v pričakovanju pozitivnega odgovora.

Dr. F. Pepevnak, l. r.

Tajnik društva Tabor

Stane Pleško, l. r.

Predsednik društva Tabor

— — —
Toronto

Krajevno domobransko društvo Tabor je imelo svoj 34. letni občni zbor sredi februarja. Udeležba je bila zelo številna, saj so se nam pridružili tudi soborci iz bližnjih krajev. Predsednik društva je pozdravil vse navzoče in povedal, da je letošnji občni zbor posvečen samostojni in mednarodno priznani državi Sloveniji. Po kratki molitvi za umrle člane v preteklem letu in vse žrtve komunistične revolucije, je prešel na dnevni red.

Vsi odborniki so podali svoja poročila o delu organizacije v preteklem letu, ki je bilo zelo uspešno. Sem lahko štejemo obisk in večerjo z grofom Tolstojem, romanje v Midland, kjer je imel pri Križu kratek govor g. Ivo Žajdela, poznani časnikar in publicist iz Slovenije. Ivo Žajdela je tudi predaval v slovenski cerkveni dvorani v New Toronto o Novi Sloveniji in njenih problemih. Povedal je marsikaj zanimivega o stvareh, o katerih pa politiki ne govorijo radi.

Dobro je tudi uspel tradicionalni domobranski banket v jeseni, že 25. po vrsti. Krajevno društvo prispeva svoj delež v Socialni sklad za podporo potrebnim in onemoglim soborcem.

Društvo Tabor je z zanimanjem spremljalo politične spremembe v Sloveniji. Udeleževali smo se manifestacij in demonstracij ter pisarili in telefonirali na vse vetrove za mednarodno priznanje Slovenije. Tudi finančno smo sodelovali pri raznih nabirkah za pomoč Sloveniji.

Letos nismo imeli volitev, ker je bil sedanji odbor že lansko leto izvoljen za dobo dveh let.

Še dolgo smo se zadržali ob prigrizku in prijateljskem razgovoru o razmerah in obisku Slovenije, spomeniku v Kočevskem Rogu, reviji Tabor itd.

Frak

„TABOR“ ni samo živa vez med združenimi slovenskimi protikomunisti, ampak je tudi v vsej zgodovini tiskane slovenske besede prvi in obenem najcenejši tečaj svobodnega demokratskega sožitja in razpravljanja; saj se vedno stane manj kot zavojček najcenejših cigaret. - Prosimo, da se tega zavedate in redno ter pravočasno poravnate naročnino. Hvala lepa!

SMRT ALI ŽIVLJENJE

(Dom in svet - Zbornik 1991)

Slovenija je bila dolgo dežela odseljavanja. Šele sredi petdesetih let je postala privlačna za priseljence in to skoraj izključno za prebivalce iz drugih republik Jugoslavije. Po drugi svetovni vojni je bilo priseljevanje največje v drugi polovici sedemdesetih let in sicer 8.000 oseb letno. Po letu 1980 se giblje med 3.000 in 4.000. Letošnje (1991.) leto je verjetno glede tega prelomnica.

V obdobju 1961—1971 je predstavljal selitveni prirastek 16% skupnega prirastka prebivalstva Slovenije, v drugi polovici sedemdesetih let že 38%, nato je nekoliko upadel, vendar v letu 1987 ponovno preseže 37%. Število prebivalcev Slovenije se je zaradi stalnega priseljevanja v zadnjih tridesetih letih povečalo hitreje kot bi se, če tega priseljevanja ne bi bilo. Hkrati pa se je s tem stalno zniževal delež Slovencev in je tako bilo leta 1981 med stalnimi prebivalci le še dobrih 90% Slovencev in ni težko oceniti, kaj bi se zgodilo, če bi v daljšem obdobju doseljevanje nadomeščalo rojstva. Dolgoročno je za rast prebivalstva, oziroma obstoj naroda, vendar odločilen naravni prirast.

Naravni prirastek (razlika med številom rojenih in umrlih) se v Sloveniji iz leta v leto manjša in to predvsem zaradi zmanjševanja števila rojstev še posebej v osemdesetih letih. Leta 1979 je znaša naravni prirastek na 100 prebivalcev skoraj sedem oseb (6,6) leta 1988 pa le še tri. Zniževanje števila rojstev je lahko posledica nižje rodnosti, spremembi v časovnem razporedju rojstev v življenju žena, ali pa manjšega števila žena v rodni dobi (15—49 let).

Za to, da bi se število prebivalcev povečalo, je potrebno več otrok. Sedanja rodnost v Sloveniji še zdaleč ne zadošča (niti) za obnavljanje istega števila prebivalcev.

Močno zniževanje naravne rasti v Sloveniji v zadnjih letih je ravidno tudi iz razpredelnice. (na naslednji strani).

Število živorojenih otrok se je v Sloveniji gibalo v drugi polovici sedemdesetih letih okoli 30.000. Po letu 1981 je hitro upadlo in je v zadnjih letih skoraj za 5.000 nižje kot pred desetletjem. Ker je v istem obdobju nekoliko naraščalo tudi število umrlih, se je naravni prirastek (razlika med številom rojenih in umrlih) v Sloveniji zmanjšal za polovico.

Zakaj bi Slovenci lahko izumrli

Zniževanje števila rojstev in povečevanje števila umrlih zaradi visoke-

Naravno gibanje števila prebivalcev Slovenije

Leto	Živorodeni	Umrli	Naravni prirastek
1976	30.339	18.157	12.182
1977	29.907	17.633	12.271
1978	30.354	18.357	11.997
1979	30.604	18.148	12.457
1980	29.902	18.820	11.082
1981	29.220	18.733	10.478
1982	28.894	19.647	9.247
1983	27.200	20.703	6.497
1984	26.274	20.214	6.060
1985	25.933	19.854	6.079
1986	25.570	19.499	6.071
1987	25.592	19.837	5.755

ga deleža starega prebivalstva (leta 1981 je bilo v Sloveniji 14,2 prebivalcev starejših od 59 let) lahko tudi Slovenijo privede do negativnega naravnega prirastka. Kdaj bi se to zgodilo, razberemo iz projekcije prebivalstva. Projekcije prebivalstva prikazujejo nadaljnje spreminjanje števila prebivalcev Slovenije po starosti in spolu glede na predpostavke prihodnjih sprememb rodnosti, umrljivosti in selitev. Če bi v naslednjih letih rodnost in umrljivost ostala na sedanji ravni, razlika med številom priseljenih in odseljenih pa bi bila nič, bi število prebivalcev Slovenije počasi še naraščalo še do leta 2003, nato pa bi se število prebivalcev začelo vedno hitreje zniževati. Za ilustracijo, kaj bi to zniževanje dolgoročno pomenilo, naj navedemo, da bi imela Slovenija leta 2200 le še dobrih štiristo tisoč prebivalcev. Iz gornjega je razvidno, kaj pomeni za Slovence tako nizka rodnost, kot jo imamo v zadnjih letih. Posledice tega zniževanja se namreč pokažejo šele dolgoročno. Sicer pa tudi problem demografsko ogroženih območij pred tridesetimi leti še ni bil tako opazen.

V primeru le naravne rasti bi bilo za Slovenijo prelomno leto 2003, ko bi število prebivalcev začelo upadati. Podobno velja tudi za posamezne občine. Le pet občin v Sloveniji bi ta prelom doseglo po letu 2010. Že sedaj pa ga je doseglo devet občin. Zaskrbljujoče je, da je med temi devetimi občinami kar osem obmejnih. Slaba prihodnost se tem občinam piše predvsem zaradi slabe starostne sestave prebivalstva: veliko starih in malo mladih prebivalcev.

Zato smo hoteli ugotoviti, kolikšno priseljevanje bi bilo potrebno, da bi število prebivalcev po letu 2003 ostajalo nespremenjeno. Če se iz Slovenije

ne bi nihče odselil, bi se že po nekaj letih moralo vsako leto priseliti 5.000 prebivalcev, po dveh desetletjih pa že 10.000. To pomeni, da bi se moralo priseliti v Slovenijo vsako leto 10.000 več ljudi, kot se jih odseli, da bi ohranili nespremenjeno število prebivalcev ob tako nizki rodnosti, kot je v Sloveniji zadnja leta. Z vidika obstoja našega naroda taka perspektiva seveda ni sprejemljiva. Izognemo pa se ji le z zvišanjem rodnosti. Zato morajo v Sloveniji zopet postati družine s tremi ali več otroki nekaj običajnega. Da bo to mogoče, moramo ustvariti ustrezne razmere in še kaj več. V nadaljevanju bomo videli, kako zapletena je ta problematika in da je vzrokov za tako stanje več, kot si navadno predstavljamo.

Demografski kazalci za Slovenijo kažejo dokaj pesimistično sliko. Slovenci smo začeli izumirati. Stanje se lahko popravi le, če se bo zvišal naravni prirastek in če se bo ustavilo ali vsaj zmanjšalo odseljevanje iz demografsko ogroženih območij. V takih primerih običajno govorimo o populacijski ali demografski politiki za zvišanje naravnega prirastka in spremembo selitvenih tokov. Vendar pa ima izraz populacijska politika neprijeten prizvok, ker je v svetu večkrat zlorabljen za neprimerne, tudi politične namene.

Najprej moramo spoznati vzroke za stanje, tudi posredne. Ti so mnogovrstni in jih ni malo. Zato populacijska politika ne more vseh upoštevati. Zajeti je treba vse vidike življenja in dela, in to v skladu s temeljnimi vrednotami, ki so v naši družbi žal že tako načete, da včasih celo nevrednote razglasamo kot vrednote. Tako se večkrat pristno pojmovanje dostojanstva človeka izgublja, saj ga pogosto potiskamo na obrobje. Naš odnos do človekovega dostojanstva se najbolj pristno pokaže, ko gre za človekovo življenje (še nerojeno, bolno ali staro). Podatki Letopisa Zavoda za zdravstveno varstvo SRS kažejo naš odnos do tega vprašanja.

Leto	št. splavov	št. živorojenih	št. prebivalcev
1975	12.350	29.786	1.800.022
1984	22.837	26.274	1.942.802

V desetletju od 1975 do 1984 je bilo opravljenih 202.150 splavov, živorojenih pa je bilo 292.477. Število splavov je bilo enako 72% števila prebivalcev širšega območja mesta Ljubljane, ki je leta 1981 imela 280.000 prebivalcev.

Dr. Tone Kunstelj pravi v knjižici „Pustite nam živeti“: „Kolikor bo število splavov še naprej rastlo, število rojstev pa upadalo, za Slovence evtanazija sploh ne bo potrebna, saj se bomo kar sami spravili s sveta.“

Eden od pomembnih vzrokov za pravkar opisano stanje je tudi dejstvo, da se materinstvo le preveč pogosto obravnava kot „nujno zlo za ohranitev vrste“, kot bi se morda izrazili biologi. Ruši se tudi osnovni pomen družine in se skuša ločiti človeštvo na dva dela: na eni strani žena in otrok, na dru-

gi strani pa moški, egoist in indiferentnej.

Ta dejstva so tudi prispevala k nastanku ekstremnih oblik feminizma, ki zaidejo v protislovje s tem, da degradirajo ravno to, za kar bi lahko rekli, da je narava ženske posebej odlikovana v primeri z moškimi.

Slovenski poseljeni prostor se krči

Skoraj v polovici od okrog 6000 slovenskih naselij se število prebivalcev zmanjšuje. Zaradi odseljevanja mladih se že tako nizek naravni prirastek še znižuje, saj ob majhnem deležu mladih število umrlih vsekakor prekaša število rojenih. Slaba dostopnost do centrov, v katerih bi ljudje našli ustrezno možnost za šolanje in zaposlovanje, pomanjkanje delovnih mest in pomnkljiva opremljenost lokalnih centrov so le nekateri od številnih vzrokov za vsestransko nzazadovanje in pasivnost.

Slovenski poseljeni prostor pa se ne krči samo v vodoravni, ampak tudi v navpični smeri. Zmanjšuje se število prebivalcev v hribovskih območjih, polnijo pa se nižine. V obdobju od leta 1981 do 1986 se je število prebivalcev v naseljih s preko 700 m nadmorske višine znižalo za 10,6% (od 55.534 na 49.656) oziroma od 3,2% na 2,5% prebivalstva Slovenije (Jakoš).

Vsaj 20 procentov, če ne precej več, kmetijskih površin Slovenije je v območjih, kjer število prebivalcev nazaduje. Nekatera od teh območjih imajo prav ugodne naravne pogoje za kmetijstvo. Istočasno gredo velike investicije v gospodarstvo in ekološko vprašljive agromelioracije v nižinah.

Posledica kombinacije vseh teh dogajanj pa je izrazito slaba starostna sestava prebivalstva v območjih praznjenja, kar zelo nazorno pokaže karta indeksov staranja. Območja z visokim indeksom staranja se večinoma ujemajo z območji, ki imajo nizek naravni prirastek. Čim višji je indeks staranja, tem slabša je starostna sestavina prebivalstva. Če ta indeks presega 70, število umrlih navadno presega število rojenih. Prebivalstvo Slovenije ima sedaj v povprečju indeks staranja 53, normalno pa je med 30 - 40.

Degradacija okolja zbuja strah pred prihodnostjo

V zadnjih dvet letih smo bili priča informacijam o katastrofalni ekološki ogroženosti v nekaterih območjih Slovenije. Zdi se, da nas je to dejstvo prepričalo, da varstvo okolja ni samo stvar zanesenjakov ali romantikov, ampak je tudi čista ekonomska kategorija. Degradacija okolja slabo vpliva na splošno zdravje ljudi, vpliva pa tudi strah pred prihodnostjo, kar je eden od glavnih vzrokov za naglo zniževanje naravnega prirastka.

Tudi v mestih razmere niso spodbudne

Medtem ko se iz območij praznjenja mladi odseljujejo, se v mesta doseljujejo. V zaposlitvenih centrih je tudi starostna sestava prebivalcev nasploh ugodnejša. Naravni prirastek prebivalstva, izražen s splošno mero rasti, je pogosto res razmeroma visok (npr. Velenje), vendar je to le zato, ker je

tam veliko mladih. Naravni prirastek, v primeri s številom žena v rodni dobi, pa je tudi tu nizek. Pomemben vzrok za to so tudi stanovanjski problemi. Organizirana gradnja novih sosesk se praviloma ravna po tem, kaj je s tržnega vidika za investitorja najbolj donosno, ne pa po tem, kakšna stanovanja so potrebna. Zato pogosto gradijo pretežno majhna stanovanja.

Kaj so bili glavni vzroki doseljevanja v Slovenijo

Ni dvoma, da je bil glavni vzrok doseljevanja iz ene republike in doseljevanje v drugo predvsem posledica zgrešene politike v povojnem obdobju. V republikah, od koder se ljudje odseljujejo, gospodarstvo ni zagotovilo ustreznih možnosti za zaposlovanje. Pri nas pa smo ustanavljali taka delovna mesta, ki zahtevajo večje število in nizko kvalifikacijo zaposlenih. Tu in tam je opaziti nestrpnost do ljudi, ki so prišli iz drugih republik. To je znak, da ne poznamo prvih vzrokov za doseljevanje in se slepimo z nestrpnostjo do ljudi, ki niso nič krivi za to, da so morali iskati delo izven domačega okolja.

Za ponazoritev problema si oglejmo kot primer odseljevanje iz Bosne in Hercegovine. S primerjavo podatkov popisov 1971 in 1981 in podatkov o naravnem prirastku po občinah BiH smo dokaj zanesljivo izračunali, da se je v desetletju 1971 do 1981 odselilo iz Bosne in Hercegovine okrog 119.000 ljudi, oziroma skoraj četrtina naravnega prirastka. V istem obdobju se je po podatkih statistike priselilo v Slovenijo skupno (ne glede odkod) preko 59.500 ljudi.

Vloga žene v sodobni družbi

Italijanski ekonomist Spartaco Lucarini pravi v knjigi *Upor žensk naslednje*: „Po stoletjih zapostavljanja se žene sedaj dobro zavedajo svoje enakosti z moškimi in tudi, da enakost ne pomeni istosti. Prispevek žene in njena prisotnost na delu in v družbi ima lahko določene značilnosti. Gre za prisotnost, ki je družba do sedaj zaradi napačne vzgoje in moških predsodkov še ni gojila.“

Po mnenju mnogih, npr. Gertrude von Le Fort, pridejo prav vrednote materinstva, pojmovanega v širšem, ne biološkem smislu (smisel za vrednote življenja, socialno pravičnost, vzgojo), posebej do izraza v zdravstvu, prosveti, socialnem delu in podobno.

Na prvi pogled je naravni prirastek tem nižji, čim večja je vloga žene v družbi. Pogosto je res tako. Toda vzrok za to je predvsem v razmerah, v kakršnih žena to vlogo opravlja.

Kaj bi torej bilo treba storiti? Omogočiti kombinacijo dela na težjih in lažjih delovnih mestih.

Nekateri poklici, posebej pa še tisti, ki zahtevajo delo za tekočim trakom, so duševno in telesno ubijajoči in skrajno škodljivi, posebej še za noseče žene. Za tiste, ki delajo v takih razmerah, ne bi mogli reči, da so s tem, ko so se zaposlile, kaj pridobile na svoji aktivni vlogi v družbi. Omogočiti jim je treba,

da na takih delovnih mestih delajo le nekaj ur dnevno, v preostalem delovnem času pa na ugodnejših delovnih mestih. Kolikor je mogoče, je treba omogočiti tudi delo na domu ali drugje v različnih dopolnilnih dejavnostih, ki niso vezana na strog urnik.

„Vsaki materi je treba zagotoviti možnost štiriurne zaposlitve z vsemi pravicami iz delovnega razmerja do časa, ko njen zadnji otrok vstopi v šolo“ (Dr. Tone Kunstelj: Nacionalni program za preživetje naroda).

Stanovanjske in stroškovarstvene razmere v mestih nikakor ne spodbujajo k večjemu številu otrok. Stanovanjsko vprašanje je v mestih, posebej še za mlade družine, pogosto skoraj nerešljiv problem. Kljub kriznim gospodarskim razmeram bo treba izboljšati možnosti za ureditev stanovanjskega vprašanja. Nesmiselno je na primer, da je lažje dobiti posojilo za gradnjo ali nakup stanovanja kot pa za prenavo starega. Otroško varstvo pomeni sedaj tudi že izredno visok strošek. Zdravniki in vzgojitelji že opozarjajo, da se že kažejo negativne zdravstvene in druge posledice „poudružabljenja vzgoje“.

Vloga matere in gospodinje ni dovolj priznana. Ni slučaj, da je ravno Evropski svet izdal knjigo Jona Friedmana: „Za boljše življenje v mestih“. Posebej avtor poudarja, da gospodinjsko delo, ki je sicer nujno, ni plačano, in vprašuje se, kaj bi se zgodilo, če bi gospodinje začele stavkati. Vedno bolj se kaže potreba, da družba prizna tudi plačana ali neplačana dela, ki jih opravljajo neformalni poklici. To bi seveda pomenilo precej drugačno organizacijo dela in delovnega časa, a veliko ugodnejše življenjske in delovne razmere posebej za matere z otroki.

Status kmečke žene bo treba izenačiti s statusom žena, ki so v rednem delovnem razmerju. Kmečka žena ima sicer zagotovljeno zdravstveno varstvo, nima pa plačanega porodniškega dopusta, kakor tudi ne, v toliki meri kot delavka, zagotovljene socialne varnosti v primeri bolezni ali nesreče.

Sklepna misel

S podanim opisom nismo hoteli, a tudi ne bi mogli, nakazati vse problematike v zvezi z naravnim prirastkom, temveč le opozoriti na njeno širino.

Izboljšanje razmer na različnih področjih življenja in dela samo po sebi ne bo obrodilo sadov. O tem pričajo demografske razmere v deželah z zelo visoko življenjsko ravni.

Eden od predpogojev za uspeh, čeprav le na prvi pogled ni v zvezi z obravnavano problematiko, je, da je treba ustvariti take kulturne razmere, v katerih bodo uveljavljene pristne vrednote. Poneumljanje ljudi s skrajno vulgarnimi reklamami in pornografijo prav gotovo ne prispeva k temu. Pogosto se dogaja, da zunanja ogroženost, do katere znamo biti dosledni, odvraca pozornost od še hujše notranje načetosti nas samih.

Vsako sporočilo pusti v ljudeh svoj pečat. Zato je odgovorna naloga vseh posredovalcev sporočil, torej vseh družbenih občil, da prispevajo k zdravim pogledom.

ZGODBA NASILJA IN LJUBEZNI

*Dokler ne bodo rojeni spoštovali
življenja tudi spočetih-nerojenih,
toliko časa bodo človečanske pravice
le popisane na papir.*

Niti ne vem, kje sva se prvič srečala. Vinko je bil doma v Cekinovem gradu v ljubljanskem Tivoliju. Tudi ne vem, kaj je naju povezovalo v tako močno prijateljstvo. Skupne borbe, napor, avanture mladosti, ali pa morda njegova dobra, skrbna mama, ki je imela 10 sinov in kateri sem bil jaz enajsti sin.

Bil je družaben fant; korajžen in odločen — vodnik udarne čete. Eden tistih, ki v nobeno akcijo ni podvomil in mu nikoli ni manjkalo prostovoljcev. Znal pa je biti tudi vljuden, umirjen in prikupen, zato ga je marsikatero dekle vzljubilo. Včasih sem ga našel zamišljenega. Tisto pomladno jutro, pred pohodom na Cerkljo, pa je bil nemiren:

„Če udarimo čez mejo na Gorenjsko, bom skočil do Tržiča — do Zinke. Kaj misliš? Resno me skrbi zanjo.“

Pomladni veter je gnal raztrgane oblake izza Slivnice in nekje v daljavi je grmel. Kot da se je vrnil z mislijo, ki je hitela z oblaki, je nadaljeval:

„Vzel bi jo s seboj. Nemci so vruga zmožni — ob porazu bodo uničili vse.“

— — —

V gimnaziji v Ljubljani sta se spoznala in rada sta se videla, komaj dober mesec pred vojno. Ko je udarilo, je odšla domov — v Tržič. Spremil jo je na postajo, tedaj šele mu je zaupala, da ga ima rada in — da ga bo čakala.

Ko je trojni okupator vdrl v Slovenijo in jo razdelil na troje z žično pregrado, je Zinka ostala pod nemško zasedbo, v strahu nasilja, preselitvah, izgonih, talcih. Vinka so fašisti vrgli v koncentracijski Gonars. Ko se je po letu in pol sestradan in bolan privlekel domov, ga je presenetilo drobno pismo, kakor božajoč šepet na uho. Vinko sam ni vedel kako, prepoznal pa je njeno pisavo; prav taka, kot na vizitki za tisto zadnjo Veliko noč v Ljubljani.

„Ata je v Dachau. Mlajši brat pa je moral na Koroško v Hitlerjugend. Z mamo in sestro sva sami. Težko je, upam, da ne bo večno. Čakam Te, Vinko! — Tvoja Zinka.“

Z očmi je objemal drobni listič in ga pritisnil k ustnicam —

„Čakam Te,“ je šepetal sam sebi. V teh črkah je videl njeno podobo: dva

slapova svetlih, kodrastih las, med katerimi je bilo komaj prostora za velike, modre oči.

„Da bi že minila ta prokleta vojna, prvo uro sem v Trziču.“

Odgovora ni mogel poslati, ker ni poznal zanesljive zveze. Ženska, ki je prinesla pošto, je ubežala iz nemške cone. Tudi upanje ob pohodu na Cerklno mu je izneverilo načrt.

Potem so se spet vrstili dnevi v normalnem ritmu vojaka na fronti; patrulje, zasede, borbe, ranjeni, mrtvi. Čas v pričakovanju nekega konca je hitel počasi.

Vendar, začelo se je jasiti. Vojna se je zaobrnila. Osvajalne nemške divizije so se ustavile. Ko so se začele umikati na strateške položaje, so zadihali milijoni. Čas je vedno jasneje približeval konec, a v upanje se je pri- mešavalo nekaj neznanega; strah pred morebitnim novim razočaranjem kakor kmetu, ki gre po nevihti na polje ali v sadovnjak:

Kje se bodo srečali in ustavili zavezniki?

Kaj bo pograbil Stalin?

Kje bo meja svobode in nove sužnosti z vzhoda?

— — —

Jugoslavijo in z njo Slovenijo so veliki štirje dodelili vzhodni „ljudski“ demokraciji.

Intrnacionalne boljševiške horde, ki so prodirale z juga po umiku nacizma, so po zasedenih deželah ustoličevale svoje zveste — domače tirane — komuniste.

Ceste so bile zabasane z begunci, ki so šli svobodo iskat — preko meje — k tujcu.

Ob tem času je bil Vinko v bolnišnici za resno pljučnico, vendar mu je šlo že na bolje. Ob evakuaciji bolnikov in ranjencev pred boljševiki je bil v ranjeniškem transportu preko Gorenjske za Avstrijo. Polovica teh ranjencev je bila zajeta in pokončana z noži v naravnem breznu, blizu Ljubljane. Lažje ranjeni so se poskušali rešiti. Vinko se je opotekal v dolgi koloni, ki se je vila od vlaka proti Brezjam v upanju, da doseže postojanko lastne vojske. Bila je prošnja procesija betežnih na romarski poti, s palicami šepajočih, ob bergljah, opirajoči se me seboj, omagujoči ob poti proseči pomoči.

Na Brezjah smo našli le še zaščitnico zapuščene postojanke.

„Kam — ?“ je bilo vprašanje izčrpanih in onemoglih.

„V kolono z begunci — smer Trzič!“ je odbrzel motorist.

Vinka je streslo, kot bi se zbudil iz težkih sanj.

„Kako — Trzič je dejal — ?“

— — —

„Mislim, da bo tistale hiša, Bog ve, če je doma?“ je Vinko bolj sam zase, kot za druge, ugibal in kazal na visoko pritlično stavbo, ko smo dospeli do trga.

Kakor izgubljen otrok ki je med množico uzrl mater, se je utrgal in stekel. Ko sem dospel do hiše in se povzpel po ozkih, lesenih stopnicah sem ju našel, Vinka in Zinko, zlita v objemu. Njeni dolgi lasje so brisali solze obema.

„Vidiš, to je Zinka, moje zlato dekle.“ V njenih očeh je bil ogenj čudovite sreče. V radosti mokrih očeh je tonilo hrepenenje dolgih let.

— — — —

Za nekatere je bilo Vetrinje poraz in izguba. Za druge upanje in pričakovanje. Za Vinka in Zinko je bil zeganjski praznik.

Ko so zavezniki poslali prvi transport za Palmanovo in je krožila novica, da vojake spremljajo lahko samo sorodniki, sta se Vinko in Zinka poročila, „da bosta lahko skupaj potovala“.

Poroka je bila v mali, starodavni vetrinjski cerkvi pri oltarju „Marija Hilf“. Vse je bilo preprosto, revno in tiho, pa doživeto kot vera in prošnje brezpravnih beguncev na vetrinjskem polju:

„Marija pomagaj nam v vojskinem čas’,
na tebe ozira se vsak izmed nas...“

Svoja poročna prstana sta Vinkov oče in mati podarila otrokoma. Vinku je bil tesen, da ga je le s težavo postisnil na prst.

„Tega in moje ženke ne bom nikoli izgubil,“ je Vinko privil mado ženo ob čestitkah na cerkvenih vratih.

— — — —

Tisto sredo, ko je prišla vrsta odhoda za Palmanovo tudi našemu polku, sva se z Vinkom znašla v istem tovornjaku. Zinko sem videl trudno in zaskrbljeno. Clavo je naslanjala na Vinkovo ramo, da so ji njeni dolgi lasje počivali na njegovih prsih kot odklikovanje drznemu fantu.

„Nekam slabo ji je,“ je bil Vinko zaskrbljen.

„I, po poroki je mladim ženam navadno slabo,“ se je zarežal starejši narednik in si pogladil brke, kot po dobri pijaci.

„Naša je bila prav taka, pa kar lep čas. Ko pa je z jokalo, je bilo pa vse dobro in hudo pozabljeno.“

Zinka se je skoro sramežljivo privila k možu.

Tovornjaki so tulili po črnem asfaltu kakor, da hočejo udušiti dvom vojakov: „Zakaj je kolona zavila na levo, namesto na desno?“

Nekje za Dravo smo obstali. Morali smo izstopiti in zavezniki so civile ločili od nas. Uvrstili so jih in odgnali proti železniški postaji. Nas pa so obkolili — zavezniki — z naperjenim orožjem.

Sonce je sanjavo zahajalo za Gospo sveto in maj je cvetel, pa bi moralo deževati v viharju, z bliski in strelami, da bi s skladalo z razočaranjem nad zavezniško „Palamanovo“.

— — — —

Natrпали so nas na vlak. Boljševiki so zapečatili živinske vagone in postavili stražce. Potem je sledilo vse tisto, kar je last zakona tiranov. Vsak je hotel prekositi vsakega v krutosti in sadizmu.

V taborišču smrti — v Teharjah sva se spet našla. Skoro ga nisem prepoznal, bosega, v raztrganih, umazanih hlačah in s krvavo srago na sencu. Ko sem mu šepnil, me je komaj opazil, tako je bil strt.

„Si videl, je Zinka tu?“

„Ne vem, civili so na oni strani.“

S psovkami in udarci so nas urejali v dolge vrste pred barakami. Pred vsako vrsto so pognili šotorska krila in odeje, kamor so veleli odmetavati ure, denar, verižice, prstane in sploh vse, kar ni bila obleka. Vsak je moral stati z navzven obrnjenimi žepi, predse iztegnjenimi prsti in zavihanih rokavov.

Vinko se je trudil, da bi snel in skril tesni očetov prstan, pa ni šlo. Slinil je prst, poskušal z zobmi, pa zaman. Ko je komisar, ki je grozeče pregledoval vrsto, prišel do njega z do rame po roki nanizanih ur, je obstal. Vinko mu je kazal rdeč nabrekli prst rekoč: „Ne gre, tako mi je tesen.“

„Počakaj, ti ga bom jaz odsekal, kurba bela,“ je siknil penasti boljševik.

Vinko je vil, slinil in potiskal že okrvavljeni prstan. Solza, ki se mu je utrnila po licu, je bila kaplja v grlu zadavljene bolečine.

Že, ko se je komisar znova pomikal v našo smer, se je Vinku posrečilo sneti krvavo zlati obroč. Poljubil ga je in stisnil v pest, da bi ga zadnjikrat objel, ker mu je bil dvakrat svet, nato ga je položil kakor otroka na umazano odejo pred komisarja.

Ko so nas čez nekaj dni nagnali na kamnita dvorišča iz tesnih, zadušnih barak poleg civilov, so se srečali znani pogledi. Vinko je opazil ženo in hotel do okna, pa je stražar nameril nanj, da se je oslavljen sesedel. Tudi civili v baraki so se odmaknili od okna.

Popoldne so jih gnali ob mreži našega dvorišča proti jedilnici.

„Zakaj niste udarili —?“ je padel šepet skozi pregrado. V njem je bil strah in očitek.

Hodili so počasi, strti in vase pogreznjeni, kot bi šteli težke, negotove korake. Zinka se je opirala na svojo mlajšo sestro. Roka ji je počivala pod srcem.

„Mislim, da je zanosila,“ je šepnil kot skrivnost. Rad bi, da bi povedala stražarju, da bi ji dali več pozornosti.

„Ali bom pa jaz povedal, ko se bo umirilo to divjanje.“

Drugo jutro se je previdno približal pregradi, ki je ločila nas od civilov. Vsedel se je blizu okna nasproti, da ga je Zinka opazila. Z desnico si je popravila lase, da bi opazila... Negibno je strmela vanj, kot bi si hotela vtisniti njegovo podobo. Potem jo je premagalo. Z dlanmi si je zakrila obraz, zajokala in utonila med sojetnicami.

Ko so naslednji dan klicali posamezne za odvoz, je bil Vinko ned prvi-mi.

„Ja!“ Brez slovesa je vstal in stekel; na spodnje dvorišče, za barake, kjer so jih vezali in metali na tovarnjake.

„Tam v baraki — je moja žena — noseča...“ je zajecjal.

„Tudi ti boš kmalu noseč,“ se je zarežal divjak, ga zbil po tleh in začel zvezovati.

Že ponoči, ko se je umirilo v krvavih arenah, se je nek partizan boječe priplazil do mreže in nam šepnil:

„Fantje, molite, pobijati vas vozimo. V jame jih mečejo razbite in nage.“

„Ne, saj ni res!“ bi rad zavpil sredi noči. „Poslali so te, da bi nas strl tudi duševno.“ Popravlil sem ostro kamenje pod zaglavjem in se obrnil proč.

Ko sem se naslednje jutro previdno oziral proti oknom barake, Zinke ni bilo. Mislil sem, da se morda še ni vrnila. Dekleta in mlade žene so zasliševali ponoči — — —

„Sinoči so odsli,“ so bili znaki iz barake.

— — —

Skrivnostnemu partizanu, ki nam je v mraku šepetal grozo resnice, nisem verjel. O, da bi te še kdaj srečal, ti dobri, prevarani partizan. V lastni stiski razočaranja si mislil na nas.

— — —

Ko se je zrušil sramotni zid nasilja tudi v Sloveniji, sem jih šel obiskat. Poromal sem k Toškemu breznu, v Teharje, Rog. Pred menoj so zaživeli bataljoni. Videl sem brata, prijatelje, tisoče fantov; pa dekleta, matere in žene, ki so jih spremljale v brezna. Iz nedoseženih globin diha skrivnostnosten spet pobitih, neumrlih, ki se zliiva kakor slavospev s šelestom zelenih vrhov, za novo pesem slovenske svobode.

Nagnil sem se nad skalne votline. Iz teme prepada se mi je zarisal njen angelski obraz. Velike modre oči so se zadrle v me — Zinka!

Rad bi odvalil podsute skale, da bi v prgišču zbral in objel razmetane kosti, ki so bile telesa srčce, mladosti, hrepenenja in sanj.

„Pusti, nikar! Tu nam je lepo. Tu smo objeti brez rok in poljubov. Tu so umirali — v srcu domovine. Tu bomo večno živeli. Studenci naše krvi že polnijo brazgotine sovraštva z ljubeznijo sprave.“

Kakor, da bi rasel iz temne globine, se mi je približal njen beli obraz.

„Ko bi ti vedel — — —“

„Tisto noč, ko so nas natrpali na tovarnjake med psovkami in zaničevanjem, so drveli z nami po dolgi temni cesti mimo spečih vasi, preko široke vode, cerkve na griču in strelov v daljavi. Ko smo zavili s ceste na kolovoz, so stražarji na tovarnjaku pospešili udarce. V gozdu za ovinkom smo obstali, omoteni od dolge živinske vožnje in žejni do smrti. Luna je mežikala izza vrhov, kot da bi hotela biti priča krvavih orgij.“

S puškinimi kopiti so nas drevili s tovarnjakov. Vojake, ki so bili polomljeni in strti, so metali kot hlode in jih razvezavali. Vpili in s kletvijo so nas priganjali, da smo se morali sleči do golega. Stražarji in oni, ki so nas pričakali, so divje, neučakano trgali obleko dekletom in ženam. Vse se je mešalo v poltemi: prošnje, jok, klici, kletev, krohotanje, udarci ob streljih in rafali na odmaknjenem razsvetljenem prostoru.

Ko bi ti vedel, koliko je bilo zločinov do končnega zločina!

Potem so nas nagnali v hrib. Na razsvetljeni jasi smo obstali. Razvrstili so nas posamezno, da smo hiteli med špalirjem udarcev, ki so nas poganjali s palicami, kopiti, brcami, noži in žilavkami do skalne globine. Pred žrelom me je strah vrgel po tleh. Dvignila sem se na kolena in jih rotila: „Nikarte, vsaj zaradi otroka!“

Udarec me je pahnili v temno praznino — —. Strela za mano nisem čutila. Ko sem se zavedla ob ostri bolečini polomljenih rok, sem bila stisnjena med težo kosti gomazečih, nagih, mokrih teles in negibnih trupel. Poiskovala sem se izviti iz oklepa rok, ki so grabile življenje, med klici Boga, Marije in svetih, ob pretrganih kosih bilj, pesmi, molitvi kesanja in blaznega smeha. — O Bog!

Zavest, da umiram pod težo trupel in krvavečih teles, v breznu groze, me je s krvavo soparo dušila v omedlevico — —

Potem — potem me je zazibalo v topli objem in bolečina ni bila več bolečina. Brezno je bilo gnezdo zavetja in kri se je zlivala v mehki baržun. Moje dete mi je stezalo drobne ročice in polomljene roke so mi postajale mehke peruti, ki so naju nesle nekam daleč na valovih vabečega žara.

Najin Vinko nama je prišel naproti — lepo nasmejan, s poročnim prstanom na roki — —

V objemu čudovite svetlobe božajočih melodij, sva pestovala najino srečo.“

Rožmanov dom

Kakor druga leta, smo se tudi letos zbrali na *Cvetno nedeljo 12. aprila 1992* v Rožmanovem domu.

Lepo vreme je pripomoglo, da je bil obisk izredno dober.

Župnik g. *Bidovec Franc* je najprej blagoslovil oljke in butarice, nakar je daroval sv. mašo za pokojnim dolgoletnim predsednikom Rožmanovega doma *Matevžem Potočnikom* in za veliko dobrotnico tega doma *Valant Tončko*, ki je pred kratkim umrla v Toronto, Kanada.

Po končani sv. maši se je spomnil obeh dobrotnikov: Potočnika in vdove *Valantove lic. Ivan Korošec*. Opisal je ogromno delo, ki ga je opravil pokojni *Matevž* v času njegovega 12-letnega predsedstva in se je v tem času tudi končala dograditev Rožmanovega doma. Vdova *Valant* pa je kljub

temu, da ni bila najboljše situirana, redno podpirala Rožmanov dom. Ob zaključku se je še zahvalil za lep obisk in vsem voščil blagoslovljene Velikonočne praznike.

Tokrat se je zbralo lepo število rojakov s Primorske in je bil med njimi tudi predsednik društva „Triglav“, g. Živec Rudolf, ki je ob tej priliki finančno dobro podprl to našo socialno ustanovo — Rožmanov dom.

FRANCE KOZINA

Ob prvi obletnici odhoda Jožeta Golobiča

(+ 10.6.1991)

*Odšel si, prijatelj Ti, brez slovesa!
Gotovo naravnost tja k Bogu v Nebesa,
kjer v zboru so čakali Tebe vojaki,
neustrašeni Tvoji domobranski junaki.*

*Po tolikih letih, skoraj do dneva,
ko smrt je v tisočih klasje požela,
Te Božja Previdnost tedaj je rešila
in končno z Njimi pred letom združila.*

*Prosi tam za nas, da bomo živeli;
pošteni ostali in zvesti ideji,
za kar smo se nekdaj skupno borili,
da bi narod SLOVENSKI pogina rešili!*

V POJASNILO

Milanu Zajcu in Francetu Krištofu



Slovenska zastava ob Lipi sprave 15. junija 1991.
(Slikala Pavlinka L. Korošec)

TEMELJI OSVOBODITVE

Predgovor

Poizkus kritičnega prikaza te zmagovite, a tajne ofenzive NOV, njen potek, junaštvo soudeleženi Narodno osvobodilnih borcev junija 1945 v Kočevskem Rogu, analiza njihove strategije in taktike, ocena njihove borbenosti in uspešnosti odnosno — povedano v tradicionalnem slovenskem jeziku:

Pokol Slovenskih domobrancev v Kočevskem Rogu, prikazan v uradnem jeziku Osvobodilne fronte Slovenskega naroda, tako kot sem ga jaz osebno doživljal.

ZAHVALA

Zahvaljujem se prijatelju, bivšemu poročniku Slovenskega domobranstva za nasvete pri zapisovanju mojih spominov v uradnem jeziku Osvobodilne fronte Slovenskega naroda.

Kot zastopnik Zasutih ust sem želel tudi razpresti svoje lastne, preproste in jasne, a trdo spletene domobranske misli na tak način, da bi bile povprečnemu bralcu kateregakoli slovenskega jezika razumljive.

Upam, da se mi je z njegovo pomočjo to posrečilo.

Avtor

Groza

Brezno v Kočevskem Rogu se iz vrha v globino vedno bolj širi. Na dnu ima obliko majhnega amfiteatra z odrom — kupom postreljenih domobrancev na sredini. Tja pada od zgoraj svetloba. Od svetle sredine proti stenami pa pod skalnimi oboki prehaja v polmrak, skoraj v temo.

Sedim blizu kupa. Naslanjam se na pokončno deblo drevesa, ki se je bogve na kakšen način znašlo na dnu. Ne morem se ganiti. Pretresa me zavest, da sem kljub ustrelitvi — ostal živ. Samo opazujem, kako iz odprtine padajo moji nasledniki. Strel tam zgoraj in — plop — padec novega ustreljenega spodaj na kup.

Comila pa je po površini še živa. Nekatere roke se še stegujejo, mar-

sikatero noge se trzajo, marsikatero oči se še obračajo in usta s hropečimi vzdihji se še odpirajo. A smrt brez muje, vendar neusmiljeno pobira svojo obilno žetev. Kup raste v višino, na dnu se širi, od vrha navzdol pa odmir. Teža novih trupel sproti duši zadnje znake življenja. Povsod pa kri... kri...

Zagledam nekoga, ki se na kupu dvigne in se skobaca raz njega. Nag je, samo neke vrsta srajca z odtrganimi ovrtnikom in rokavi mu pokriva zgornji život. Komaj do pasu mu sega. Po telesu tu in tam krvavi madeži od trupel, med katera je padel. Roki pa ima čisto okrvavljeni prav do komolca, kot da bi bili prestreljeni. Sama strjena kri, da se včasih zazdi, kot da rok sploh nima več.

Postoji in pogleda navzgor, kot da pričakuje naslednjega. Ni treba čakati, že prileti novi. Nagec se skloni proti njemu in s svojimi krvavimi rokami naredi znamenje križa. Tudi nad drugim, ki je padel že prej, a še vedno obrača glavo. Tako stoji tam se umika padajočim in blagosavlja vsakega novodošlega na poti v novo, lepše življenje. Nič ne vem, kaj so storili z njegovimi rokami, a ne stoka. Samo mrmranje njegovih latinskih besedi razločim.

Naenkrat pa obstane, poskuša še pogleati kvišku, a nima več moči. Sesede se, kosmati obraz se mu razleze v nasmešek. Samo še rahlo zasope a že obleži tam spokojno, z očmi uprtimi v svetlobo z vrha. Ne gane se več. Luc njegovega tostranskega življenja je že ugasnila. Oči mu ne bo treba zapirati, saj ga bodo kmalu prekrila druga trupla. V njih in v njegovem zadovoljen obrazu bi zaman iskal znake jeze.

Srečnež! Kaj vse še čaka mene tukaj, na dnu brezna brez izhoda, med samimi mrlič!

Tedaj pa izpod obokov zaslišim govorjenje. Od tam vstajajo sence in se stegujejo k meni: „Obljubil si; govori, piši!“

Kup postaja previsok. Prevrnil se bo na mene in me s svojo težo in krvjo zadušil.

A ne morem se ganiti. Groza, groza. O Bog!

Nekdo me strese. Zbudim se, pri meni je moja Anica, moja žena, tolažnica, usmiljenka. Briše mi potno čelo, ponuja kozarec vode, skuša me zmotiti. Odleže mi, ko se zavem, da nisem več v breznu. Toda kaj, ko so se ti nočni spomini in opomini že tolikokrat ponovili. Saj ne bom imel več mirnih noči do konca življenja, če se čimprej ne spravim k pisanju. V breznu sem zares obljubil, da bom oznanjal resnico o domobrancih in o njihovem koncu, če ostanem živ.

Pišem.

Dva slovenska jezika

Zastavim pero, a že se pojavi težava. Ne vem več, katere slovenske besede naj bi rabil, takšna je zmešnjava v slovenskem jeziku.

Ko sem bil še mlad, sem včasih premišljeval, kako je zmogel Bog ob babilonskem stolpu zmešati ljudem jezike. Dandanes, ko se pripravljam k

pisanju mojih doživljajev v Temeljih osvoboditve, se mi zdi, da sem uganko razrešil. Postaja mi vedno bolj jasno, da se Slovenci med seboj razumemo zato, ker govorimo dva različna slovenska jezika. Posebno se, kadar govorimo o stvareh, ki so se dogajale v Sloveniji med in po zadnji svetovni vojni. Karkoli poveš v kateremkoli od obeh jezikov, pomeni prav nasprotno pri drugemu.

Najlepsi primer za ta precep predstavljam jaz sam. V katerem jeziku naj se predstavim slovenskim širokom ljudskim množicam? Kot slovenski domobranec ali kot izdajalec slovenskega naroda. V istem jeziku se to ne da združiti. Če si izdajalec slovenskega naroda ne moreš biti obenem slovenski domobranec in narobe. Oba besedna pojma se v istem jeziku izključujeta. Moj materinski jezik, jezik slovenskih dedov mi pravi, da sem bil resnični slovenski domobranec. Novi, umetni, osvobodilni jezik pa me prepričuje, da sem bil resnični izdajalec slovenskega naroda. Prisiljen sem samega sebe prepričati, da sta to dva slovenska jezika, ki tako trdovratno vztrajata pri svojih označbah, da je skupen jezik nemogoč.

To razlikovanje moram razčistiti že od vsega začetka, da bodo bralci razumeli, v kakšnem jeziku pišem, in da bodo moje besede tolmačili v tistem jeziku, v katerem so zapisane. Sicer je res precej Slovencev že navajenih na slovensko dvojezičnost, toda lahko moje branje vseeno ne bo.

Šel sem k domobrancem, da bi se boril za tisto, kar domobrantska pesem lepo opeva:

„Za slovensko domačijo, za naš dragi dom in rod!“

Nc vem, kako bi to danes boljše in lepše povedal. Boril sem se za to, da bi se kljub okupatorju, ki so mu bili meseci, dnevi in ure na slovenski zemlji že štete, ne da bi kateremukoli od Slovencev bilo treba samo s prstom migniti — da bi se kljub njemu slovenska kri ohranila v živih Slovencih na ozemlju slovenske očetnjave.

Tisti, proti katerim sem se boril, so hoteli drugače. Zaradi njih so bili preliti potoki slovenske krvi, niti ne za prazen nič ampak za tisti pošastni nestvor, ki ga je treba danes do tal podirati. Smatral sem včasih, dandanes pa vem še bolj, da je bila to moja slovenska dolžnost, da sem ravnal kot narodnjak, tako kot me je učila moja slovenska mati, tako kot mi je veleval jezik mojih slovenskih dedov.

Nastala zmeda

Vendar so me partizani — narodno osvobodilni borci — čim so me dobili v roke, takoj ožigosali v svojem novem, osvobodilnem jeziku za izdajalca slovenskega naroda, pa še dvakrat povrhu:

— narodni izdajalec sem postal, ker sem kot usposobljen „pešadijski oficir“ pobegnil od partizanov — po starem (S) povedano: zato, ker nisem hotel kot oni pobijati gororokih Slovencev;

— narodni izdajalec, da sem postal, ker sem prostovoljno prestopil v — po novem (N) povedano: — izdajalsko vojsko domobrancev; to pa spet

pomeni po (S) povedano: — zato, ker sem z orožjem branil, da ne bi narodno osvobodilni (N) borci morili zavednih Slovencev.

Da so NOborci (N) sami od sebe, še prej kot okupator, začeli klati (S) odnosno likvidirati (N) zavedne Slovence, je dandanes že splošno znano in priznано. O tem nima smisla izgubljati besedi. S svojim mesarjenjem pa so začetni klavci prisilili zaznamovane žrtve na krvav odgovor, saj zaznamovani za pokol pri vsej svoji zaljubljenosti v slovenstvo niso bili tako neumni, da bi se pustili mirno mučiti in klati za izmiseltotne, ki jim niso verjeli.

Tedaj je nastala krilatica: brat brata. Ta pa ni letela na začetne klavce, na tiste, ki so bratomor začeli, ampak na tiste, ki so vračali milo za drago, največkrat prepozno in iz obupa, ker že niso videli drugega izhoda, da rešijo življenja — svoje lastno in svojih dragih — pred slovenskimi pijavkami.

Začetni klavci slovenskega naroda pa so znali ribariti v kalnem in še povečavati zmedo. Samo z njo so lahko ohranjali svoj poklic in svoje odjemalce. Tudi jaz sem prišel med njim na oko. Dobil sem naslov „izdajalca slovenskega naroda“. Še dandanes se me ta priimek drži, toda sedaj nanj še manj porajtam, kot sem včasih. Zavedal sem se, da je to izraz v novem slovenskem jeziku, ki v starem — mojem — pomeni nekaj prav nasprotnega. Še skoro ponosen sem nanj —

— saj sem Slovencem in bom Slovencem do konca svojih dni dopovedoval in izdajal (N) resnico (S) o narodno osvobodilni (N) borbi, tisto resnico (S), ki sem jo sam doživljal najprej v fasističnem taborišču smrti na Rabu, kasneje kot usposobljeni partizanski oficir, nazadnje pa kot navaden domobranec v borbah in na dnu brezna.

— saj se je vse tisto, proti čemer sem se jaz boril, kar sem Slovencem dopovedoval in izdajal (N) zrušilo s takim truščem in smrdom, da ljudje bežijo pred njim kot pred kugo.

Kar naenkrat so vsi postali narodni izdajalci. Kar sem jaz vedel že pred pol stoletja, danes čivkajo vrabci na strehi. Kje pa so bili taki vrabci pred 50 leti, se sedaj sprašujem. Kakšno zadoščenje, kakšen ponos sta sedaj moja.

Zakaj in čemu zmeda

Iz gornjega vsak lahko razbere, kako zmešano in zamešano govorico sedaj Slovenci med seboj govorimo.

Cuda pa ni! Stari, tradicionalni, izdajalski (N) jezik je bil v domovini skoraj pol stoletja prepovedan. Mnogi so se ga že odvadili. Starši iz bojazni pred ustrahovalno oblastjo niso hoteli vzgajati svojih otrok za izdajalce (N) in (S) svojega prepričanja. Začeli so v družini sami govoriti po novem. Za nove generacije je novi, osvobodilni jezik, jezik sovražstva do slovenske tradicije postal materin jezik.

Novopečeni slovenski sultani so si znali z osvobodilnim jezikom privzogiti zvest, pederzen, zateleban rod modernih slovenskih janičarjev. Kako naj se ti sporazumejo in spravijo s Slovenci starega kova! Moderni Juriji

Kozjaki ne rastejo za vsakim grmom.

Zdaj si pa poskušajo še priznati, da nam je tak jezik zanešen iz tujine! Še meni je to težko, četudi sem bil sam zraven, ko je zmeda nastajala. Občutil sem, da se jezik spreminja, a v začetku nisem vedel, čemu ta sprememba nastaja. Po preživetju taborišča smrti na Rabu, po Temeljih osvoboditve in po življenjskih izkušnjah preteklega pol stoletja sem postal pametnejši.

Absolutna znanstvena domišljija

V tistih časih si je Absolutna znanstvena domišljija nadela obleko Absolutne znanstvene resnice in se kot taka razodela izbranim slovenskim pametnjakovičem. Takim, ki bi bili sicer sposobni, da na novo iznajdejo smodnik. Med njimi sta bila tudi mojstra stare slovenske besede J. Vidmar in E. Kocbek. Obenem z razodetjem pa je prišla obljuba in vizija, da je samo njenim izbrancem namenjena oblast v Sloveniji in pa slava, da so slovenski narod prepeljali v nov vek, ki da bo trajal — kot je dejal Kardelj — najmanj tisoč let. Podobno, kot je Hitler obljubljal Nemcem!

En sam pogoj je veljal za tak uspeh: Slovenskemu narodu morajo vcepiti medsebojno sovraštvo, zavito v zlat papir osvoboditve od okupatorja. To bo kot kanarček za mačka, tako močna vaba, da se ji Slovenci ne bodo mogli odreči. Prav gotovo bodo šli na limanice.

Tako se je do pičice zgodilo. Toda vsi Slovenci niso hoteli na lim. Pre-dobro so poznali pametnjaštvo prerokov Absolutne znanstvene resnice. Zato so ti preroki takoj po napadu Hitlerja na Sovjetsko zvezo ustanovili Ustrahovalno fronto slovenskega naroda, ki so jo po izročilu Absolutne znanstvene resnice preimenovali v Osvobodilno. Ta je imela nalogo, da vse Slovence — zlepa ali zgrda — privede kot cucke pod okrilje Absolutne znanstvene resnice in pod oblast njenih prerokov, kjer bo vladal novi osvobodilni (ustrahovalni) slovenski jezik, glasnik slovenskega osvobodilnega (ustrahovalnega) sovraštva.

Novemu, osvobodilnemu slovenskemu jeziku so s tem postavili temelj.

Osvobodilni stolp

Novi slovenski jezik se je začel hitro uveljavljati. Za zmago Absolutne znanstvene resnice in za dosego oblasti njenih bojovitih prerokov je bilo treba pregnati iz Slovenije zdravo pamet in pomoriti njene nosilce — zavedne Slovence. Ti umori so dobili oznako „likvidacija izdajalcev“ ali pa „je že kaj naredil“. Za zmago nad okupatorjem so morali padati — ne okupatorji — ampak Slovenci sami. Ti so dobili ime „žrtve morajo biti“. „Borba za osvoboditev“ je pomenila teror narodno osvobodilnih borcev nad golorokimi Slovenci. Če so ljudje le mogli, so bežali pred njimi pod zaščito osovražnega okupatorja. Kdor pa ni mogel in se je takemu ustrahovanju upiral, ni ostal več slovenski narodnjak. Postal je, kot jaz sam, „izdajalec

slovenskega naroda". Častitljive slovenske besede so postale kričava obleka za slovensko sovraštvo. Prevara, tisočkrat z bičem vsiljena, je zadobila naličico prepričljive resnice.

Tedaj smo Slovenci začeli graditi svoj lastni — ne babilonski — ampak „osvobodilni“ stolp, po navdihnjenju malikov Ropa, Požiga in Umora. Stolp naj bi segel do neba, od tam pregnal starega Boga, na njegovo mesto pa ustoličil Absolutno znanstveno resnico. Toda stolp je bil zgrajen iz samega slovenskega blata in gnoja. Sesul se je, pa najsi je bil ometan s še tako bleščečo osvobodilnostjo. Po Sloveniji je zasmrdelo.

Nič zato! Slovenci imamo že utrjene nosove. Še ponosni smo na ta gnoj, češ da je osvobodilni, še bolj pa, ker da je naš lastni, slovenski! Njegovim smrdečim zidarjem plačujemo visoke pokojnine, če so še živi, ostale pa povišujemo visoko v nebo za njihove smrdeče zasluge. Roke slovenskih množičnih morilcev zasipamo z osvobodilnimi rožami, da se na njih ne bi opazila slovenska kri. Da bi pa ta gnoj zmetali na gnojišče slovenske zgodovine, nam še na misel ne pride. Saj smo osvobojeni Slovenci in slovenska zgodovina takšnega gnojišča nikoli ni poznala!

Slovenski janičarski jezik za „Temelje osvoboditve“

Zato ne kažemo nobenega veselja, da bi ta gnoj pokidali. Prepričani smo, da se bo izkazal kot izredno trdno sredstvo za temelje tolikanj zasanjane slovenske države. Ohraniti ga moramo. Če že smrdi drugim, pa jim naj. Nas pa ta lasten smrad ne doseže, saj med seboj uporabljamo naše zanesljivo in uspešno proti-sredstvo — slovenski janičarski jezik — glasnik nove slovenske kulture.

Sprico takega nastrojenja sem se zamislil. Ali naj spet pišem v starem jeziku, ki bi ga razumeli samo tisti, ki za moja doživetja v breznu že zdavnaj vedo? Da bi me ob samem pisanju spet stresla groza? Stari, tradicionalni slovenski jezik je za take premiere pesimističen, mrk, grozoten. Nove slovenske generacije ga tudi zaradi tega zavračajo. Novi osvobodilni, janičarski slovenski jezik je popolnoma drugačen. Četudi varljiv, je junaško melodičen, ima veliko alkimističnih lastnosti. Najgrše strasti nagradi z najplemenitejšimi slovenskimi besedami, gnoj spreminja v zlato, strahopetne morilce v narodne heroje. Zna pričarati gradove v oblake, prija janičarskemu rodu Slovencev, ker jih zaziblje v zmagoslavje plemenite Narodno osvobodilne borbe, ki da je sama sama samcata premagala mogočni Hitlerjev vojaški stroj, ga mimogrede vrgla iz Slovenije in na ta način slovenski narod navdala s ponosom osvoboditeljev.

Zato sem se odločil, da pokol slovenskih domobrancev opišem v slovenskem janičarskem jeziku in ga v istem jeziku proglasim za TEMELJE OSVOBODITVE.

Toda pisanje v novem slovenskem jeziku me je stalo veliko napora. Zato naj mi oprostite eni in drugi, prej častilci janičarskega jezika kot gojitelji starega, tradicionalnega. Med te zadnje, slovenske matere stare vrste sin,

se štejem tudi jaz sam. Star sem že, v novem jeziku je še misel okorna in pero se rado zatika. Dostikrat se ne najdem, ne najdem pravega izraza za staro misel. Nehote zaidem na staro progo. Prepričan pa sem, da me bodo vsi slovenski bralci s svojo dognano dvojezičnostjo in v svetu globine in širine slovenskega janičarskega jezika in z dobrohotnim potrpljenjem dobro razumeli.

Verodostojnost mojega pripovedovanja

Mislim, da mi ni treba poudarjati svoje verodostojnosti. Bil sem sam priča zmagovite ofenzive NOV „TEMELJI OSVOBODITVE“, občutil sem jo na lastni koži. Eden izmed redkih sem, ki si sploh upa na dan z njenimi skrivnostmi. Tudi s tisto skrivnostjo, da se skozi vse TEMELJE OSVOBODITVE nisem nikoli srečal s pošastjo komunizma ali stalinizma. Ti dve sta se držali menda samo v Ljubljani. Mene so povsod držali v pesti samo Narodno osvobodilni borci, Slovenci iz mesa in kosti, preoblečeni — ali pa tudi ne — v partizanske uniforme. Komunistične uniforme nisem nikjer videl, še danes si ne morem misliti, kakšna naj bi pravzaprav bila. Ko v opisu omenjam partizane ali pa NOborce, za mene pomenijo eno in isto.

Pišem izključno po spominu. Ta pa po skoro pol stoletja ni več tako zanesljiv kot je bil včasih. Skraja sem se dolgo trudil, da bi mi prestane grozote ne grenile življenja. Skušal sem jih pozabljati. Danes se mi pa naježe lasje, ko v spominu brskam za podrobnostmi. Toda rajši sem pomanjkljiv, kakor pa da bi kaj pretiraval, četudi bi bilo to zelo težko. Resničnost je dostikrat presegla vsako možno domišljijo in vse kar napišem, je še vedno premalo. Kritične prizore sem pa tudi z drugimi rešenci večkrat premleval in tudi dajal odgovore na ujedljiva vprašanja nejevernežev. Morda je večnost, ki sem jo med ofenzivo že določno čutil pred seboj, v kakšnem trenutku pritegnila na sebe vso mojo pozornost in se tedaj nisem brigal za zunanji svet. Morda je moje dožemanje dogajanj bilo včasih enostransko, nepopolno. Zato je netočnost v kaksni podrobnosti mogoča. Prav rad jo bom dopolnil, če mi jo kdo verodostojno dokaže. Najraje bi seveda videl, da bi tak popravek izvršil kakšen od mojih preživelih rabljev-NOborcev v pokoju. Toda kaj takega ne pričakujem. Kdo od njih se bo pustil motiti v mirnem, a ponosnem uživanju svoje osvobodilno borčevske pokojnine.

Toda to velja samo za podrobnosti. V bistvenih stvareh pa je vsaka pomota izključena. Dogajale so se tako, kot jih opisujem po svoji najboljši volji za resničnost in po stokrat preverjeni zavesti.

Zaradi verodostojnosti navajam imena tistih NOborcev, ki sem jih skozi TEMELJE OSVOBODITVE osebno prepoznal. Vsa navedena imena so resnična. Pozno prihajajo na dan samo zaradi tega, ker bi njih prezgodnje navajanje bilo nevarno za zdravje mojih sorodnikov v stari domovini. Sedaj mi pravijo, da je nevarnost minila. Preteklo bo pa nekaj časa, da me bodo o tem prepričali.

S hudim odporom navajam tudi imena tistih NOborcev, katerih otroci

dandanes vedé ali nevedé z dobrimi deli zadostujejo za divjost svojih staršev. Takšnim očetom clovek se najlažje odpusti. Prevaranim o namenih OF je bilo v tistih razbrzdanih časih Satanovo zapeljevanje z obljubo neomejene oblasti nad življenjem in smrtjo bližnjega zanje premočno, da bi se mu mogli upirati.

Tajnost TEMELJEV OSVOBODITVE in njihov pomen

Moji mrtvi soborci v breznu prav gotovo ne potrebujejo zatrjevanja o moji verodostojnosti. Koliko stvari bi oni se dodali! Ne pišem zanje, četudi po prigananju njihovega spomina in v izpolnitev svoje obljube. Pišem zato, da bi moje pričevanje postalo verodostojen dokument za zgodovino Narodno osvobodilne borbe, saj „stare kosti“ žrtev NOB, raztresene po vsej Sloveniji ne predstavljajo za janičarske zgodovinarje veljavne dokumentacije. Nočejo jih prešteti.

Pomagati moram, da se dokončno pretrga težki zastor tajinstvenosti in konspiracije, za katerim je OF pravljalna svoje krvniško delo, obenem pa se mazala z vsemi mogočimi prevarantskimi lepotili, da se je lahko — naglasna čarovnica — pred zastorom kazala kot očarljiva vila osvoboditve. Potrebna je trda sirkova krtača in močan lug resnice, da odstraniš vse šminke, pudre, rdečila borbe proti okupatorju, proti narodnemu izdajstvu, proti kolaboraciji s sovražnikom, za smrt fašizmu in svobodo narodu —, da prideš do resničnega obraza Osvobodilne fronte in se šele tam zaveš, da njene kože slovenstva in osvobodilnosti nikjer ni in se ti zareži nasproti gola mrtvaška glava slovenske nasilne smrti.

Ofenziva TEMELJEV OSVOBODITVE ni bila pripravljena za potrebe slovenskih širokih ljudskih množic. Prav nasprotno! Široke slovenske ljudske množice nikoli niso bile dovolj zgrajene, da bi mogle doumeti vzvišenost takšne osvoboditve. Ofenziva se je morala izvršiti za njihovim hrbtom, da zanje ne bi zbledela zunanja poezija osvoboditve.

Tajnost je bila zagotovljena. Žrtve — edine možne priče za zunanji svet — naj bi za vedno izginile s površja zemlje. Vsi opozirali na slovenski zunanji svet so odpadli. Vsem udeleženiim NOborcem je bilo še naročeno, naj potolčejo žrtve z vso težo svoje narodno osvobodilne zavednosti. Vsak od njih se je nenarejeno predajal svojim junaškim nagonom, hotel se je pred drugimi izkazati kot volk v svojem volčjem krdelu.

Prav zato je verodostojen opis ponašanja NOborcev, soudeležencev pri TEMELJIH OSVOBODITVE, tako zgovoren, pristen in zgoščen prikaz celotne Narodno osvobodilne borbe, njen tako izrazit vzorec, takšno verno ogledalo njenega bistva in njenih zaupnih podrobnosti, takšno nespaceno pričevanje o borbenosti in junaštvih NOborcev v njihovi ključni borbi, da bi delo bodočih zgodovinarjev gotov ostalo nepopolno in pristransko, če tega mojega prispevka ne bi upoštevali.

Kaj bi še ostalo od nacističnega satanizma, če bi mu izbrisali Auschwitz, Dachau, Treblinko in druga uničevalna taborišča?

Kaj bi še ostalo od NOB, če bi ji zbrisali Kočevski Rog, Teharje, pomor slovenskih nedolžnih otročičev prav tam, in se ne bi dalo opravičiti — navidezno — z majhnimi pomotami, osebnimi maščevanji in s krajevnimi nujnostmi NOB za borbo proti okupatorju?

Kaj je NOB v resnici bila?

Zato je moje pričevaje poleg drugih nujno potrebno, da si bodo naši zanamci nekoč ustvarili lastno, nepristransko sodbo, kaj sta OF in NOB v resnici bili:

— Ali zavestna epopeja celotnega slovenskega naroda za ustvarjanje trdnega temelja svoje narodne samozvesti in svoje lastne državnosti,

— ali pa strahotna groteska, razkošna predstava v slovenskem cirkusu zgodovine, ob igranju osvobodilnih citer modernih Neronov, namenjenim za navduševanje v življenje priklicane slovenske drhali.

Ustvarili si bodo eno ali drugo mnenje šele naši zanamci. Tedaj, ko se bodo zedinili na enoten slovenski jezik. Pišem za bodoče slovenske zgodovinarje, ne za sedanje v domovini. Ti so se že izrekli. Na nobeden način se ne bodo hoteli ugrizniti v svoj lasten, janičarski slovenski jezik. Raje se prepirajo, če je Kardelj v svojem slavnem povelju o pobijanju Slovencev prav postavil pičice na i.

Upravičenost gesla TEMELJI OSVOBODITVE

Pisci častitljive zgodovine Narodno osvobodilne borbe nam pričajo, kako da je NOV kot vojaška veja Osvobodilne fronte izvojevala celo vrsto slavnih zmag za časa svojega obstoja, za časa te zanje najbolj slavne dobe zgodovine slovenskega naroda. O takih zmagah je napisanih toliko knjig, da se pod njimi sibijo knjižne police. O eni izmed najbolj pomembnih takih ofenziv NOV v Kočevskem Rogu junija 1945 pa ni nikjer nobenega sledu.

Prav lahko razumemo zadržanost teh piscev v njihovi, na novo pridobljeni kulturni svobodi. V interesu slovenskega naroda niso hoteli, da bi prišla na dan obseg in učinkovitost najbolj uspešnega orožja NOB za dosego svoje zmage. Kaj takega ne bi bilo v prid širokim slovenskim ljudskim množicam, še manj pa sami OF ali pa NOB.

Tudi o spoznavne geslu, ki ga dobi vsaka pomembna vojaška operacija, ni nikjer ne duha ne sluha. Če pa je bila zmaga v tej ofenzivi res tako imenitna, ji moramo podeliti spoznavno ime, da se ne izgubi med drugimi slavnimi zmagami NOV.

Odločilno pomembnost ofenzive v Kočevskem Rogu je že iz strateških pogledov nemogoče zanikati.

Navidezni sovražnik OF, to je okupator, se je iz matične Slovenije umaknil sam, ne da bi se ga NOborci odločilno lotili. Kljub podarjeni osvoboditvi od okupatorja je bilo za namene OF še vse premalo slovenski krvi

prelite, premalo je še padlo tistih žrtev, ki so morale biti. Vprašanje pravega sovražnika NOB, to je vprašanje slovenskih domobrancev, ki so se upirali osvoboditvi po predpisih OF, se ni bilo rešeno. Negotovost OF osvoboditve je kot Damoklejev meč visela v zraku.

Končna uničevalna zmaga oboroženih NOborcev nad zvezanimi domobranci, podarjenimi od Angležev, je postala nekaj nujnega, nekaj sama po sebi umevnega. Domobranci, četudi neoboroženi, so bili izredno nevarni. Preveč so vedeli, preveč dobro so poznali OF in NOB, utegnili bi okužiti slovenske široke ljudske množice, lastnino Osvobodilne fronte. Kot so židje ogrožali Hitlerjevo tisočletno arijsko cesarstvo, tako so domobranci ogrožali Kardeljev tisočletni vek vesoljnega in slovenskega blagostanja.

Istemu problemu, ista „dokončna rešitev“ (Endlösung)! V isti meri kot je uničevalno taborišče Auschwitz s svojimi plinskimi prhami in krematoriji postalo simbol nacistične „Endlösung“ židovskega vprašanja, prav tako so Roška brezna ob pomanjkanju plina in krematorijev postala za OF simbol za dokončno rešitev domobranskega vprašanja.

Mala slovenska Osvobodilna fronta se je vzgledno postavila ob stran velikega nemškega nacizma.

Se preseгла ga je, ker je skoro v času TEMELJEV OSVOBODITVE roka NOborcev v Teharjah iztrgala iz rok slovenskih mater njihovo najdražje, njihove nedolžne otročice in jih do smrti izpražila na soncu. Matere, blazne v svojem materinskem trpljenju, pa je nekaj časa pustila pri življenju, navrh jih pa pobila, da ne bi mogle pričati o slavni zmagi NOB nas slovenskimi dojenčki.

Kaj takega ni delal niti Hitler, niti nacisti. Ti so s plinom morili matere skupaj z otroki. A Osvobodilna fronta jih je preseгла.

Ni čuda, da se moderni slovenski janičarji tako petelinijo na svojem ogromnem osvobodilnem kupu gnoja.

TEMELJI OSVOBODITVE so najprimernejša oznaka v janičarskem jeziku, kot geslo za pokol domobrancev v Kočevskem Rogu.

Vojaška ocena TEMELJEV OSVOBODITVE

Ko v naslednjem podajam potek ofenzive TEMELJEV OSVOBODITVE moram, kot bivši usposobljeni partizanski „pešadijski oficir“ najprej poudariti svoje občudovanje nad njeno improvizirano udarnostjo in temeljitostjo. Kljub občasnemu navideznemu neredu je stekla točno po načrtu. Dan pred mojim nastopom so partizani na kočevski postaji potegnili iz našega vagona domobranca Antona Trošta. Samo enega, ker je samo eden manjkal za operativno dispozicijo tistega dne.

Načrtovane akcije so se točno izvajale.

Slovenski domobranci so padli v roke NOborcev nepričakovano, kot nezrelo jabolko. Od Vetrinja do začetka ofenzive TEMELJI OSVOBODITVE je pretekla zelo kratka doba, kot jo opisujem v „TRIDESET SREBRNIKOV“. Tedaj se je poveljstvo NOV šele prav zavedlo s čim je bilo nepričakovano

obdarovano in v kako kratkem času bo treba pripraviti veliko ofenzivo proti predanim domobrancem.

Toda ofenziva se je srečno iztekla. Njen gladki potek, posebej pa še njena konspirativnost, gotovo niso bile samo mačkove solze. Vsaka taka vojaška operacija zahteva skrbnih priprav. Očividno so bile pod okupacijo večje ali manjše likvidacije sovražnih Slovencev po krajevnih taktičnih edinicah NOV samo nujno potrebne orožne vaje za urejanje borbenih kadrov v konspiraciji in za namen končne, odločilne bitke.

Borbeni duh za TEMELJE OSVOBODITVE zadolženih partizanskih edinic je bil na višku, demoralizacija podarjenega a dotlej nepremaganega sovražnika popolna, poznavanje terena je bilo tudi odlično. Vsi elementi za uspeh so bili pri roki. Toda če drugega ne, zaradi strateške konspirativnosti same, je bilo treba premostiti hude ovire. Prav v tem se je izkazala vojaška genialnost NOborcev od najvišje do najnižje stopnje. Konspirativnost TEMELJEV OSVOBODITVE je vzdržala skoraj pol stoletja.

Prav dobro sem na lastni koži občutil to vojaško dovršenost načrtovalcev TEMELJEV OSVOBODITVE in njenih izvrševalcev. Na posameznih mestih to se posebej poudarjam. V začetku ofenzive so se gotovo pokazale majhne pomanjkljivosti, a so se morale sproti popravljati in izboljševati. Ko sem prišel jaz na vrsto, je ta osvobodilni slovenski vojaški stroj že stekel kot namazan, brezhiben, kar je samo nov dokaz za slovensko osvobodilno prizadetost.

Operativni načrt TEMELJEV OSVOBODITVE

Takrat so se že prav jasno razločila posamezna obdobja ofenzive. Brez težave jih delim na sledeče faze:

- Faza 1: Uklenitve (vezanje) razoroženih ujetnikov v Kočevju.
- Faza 2: Nakladanje in prevoz vklenjenih do bližine fronte.
- Faza 3: Razkladanje in sezuvanje vklenjenih sovražnikov v Rogu.
- Faza 4: Špalirna Brana.
- Faza 5: Razvezavanje in slačenje ujetnikov.
- Faza 6: Dodavanje nagih ujetnikov na fronto.
- Faza 7: Zaplemba zlatega zobovja in pobjoj sovražnikov.
- Faza 8: Očiščenje bojišča.

Operacija TRIDESET SREBRNIKOV se pravzaprav kar preliva v ofenzivo TEMELJEV OSVOBODITVE. Ni lahko reči, kdaj je končala prva in začela druga. Po mojem mnenju je nastopil ta trenutek takrat, ko so NOborci zvezali domobrance s pomočjo ukane, da jih vežejo za sodišče. S tem je bil podan jasen znak, da se je dokončno reševanje domobranskega vprašanja v resnici začelo.

(Sledi)

OSEBNOST FRANCETA KOZINE

Ob Kozinevem „Portretu zatajenega heroja“

(Nadaljevanje iz št. 1-2, 1992)

Francé Kozina nam na izredno realističen način opisuje — od mnogih — samo eno varianto slovenskih množičnih pokolov. Pri tej, Roški varianti načrtovana dostava žrtev h krvnikom „na fronti“ namenoma pušča soudeležencem krvniške drhali, da mimogrede, kot obvezni del „ofenzive“, dajejo obenem še duška svojim podživalskim nagonom. Na ta način drhal, s svojo znano slovensko temeljitostjo, ne samo da fizično uniči svoje žrtve ampak jih duševno stre, da si same zažele svoje čimprejšnje smrti.

Sicer so tudi nacisti streljali v tilnik svoje žrtve, ki so jim bile prihranjene plinske prhe in krematorij, toda predhodno „mehčanje“, množično „kvašenje“ kot pravijo kuharice, odnosno priprava na zakol, da žrtve postanejo bolj godne, bolj na voljo osvobodilnih mesarjev, je po vsem videzu slovenski patent narodno osvobodilnih borcev, če ne pa vsaj dober posnetek žrtvenih orgij azteškega cesarja Montezume. Z enim osvobodilnostnim izboljšanjem: Narodno osvobodilni borci so v Sloveniji poklali tudi precej pripadnikov drugih narodnosti, toda najbolj divje „mehčanje“, najbolj izbrana trpinčenja, so bila prihranjena samo za Slovence.

Tudi v osvobodilni drhali so bile razlike. Kozina prikaže svojega prejšnjega znanca, sedaj svojega krvnika, kot hladnokrvnega izvrševalca svoje osvobodilne dolžnosti v zavesti, da je samo privilegiran člen v veliko obširnejšem procesu „osvoboditve“. Kot tak pošilja mirno, brez razburjenja in psovanja, po predpisanem obredu krogle v tilnike svojih slovenskih žrtev, tudi poznanih. To da je njegova osvobodilna dolžnost in popravek brez katerega tudi zanj ne bi ostalo prav nič morilske svobode. Pri tem pa se vede strumno kot nagrajeni izbravec Hitler-Himmlerjeve pokončevalne akademije, kljub temu, da težko zakrije svoje notranje vzhicenje.

Kozinovi „Temelji osvoboditve“ pomagajo dvigati listo železno zaveso, ki jo je Osvobodilna fronta z vso silo spustila sredi slovenskega odra. Spredaj je bil zastor preslikan s triglavko in rdečo zvezdo, na odru se je pa igrala burka zmage nad okupatorjem, ki je slovenski partizani niso nikoli dosegli, zmage nad domobranci, ki so jim jo podarili Angleži, smrti fašizma, ki je oživel in spremenil svojo barvo v rdečo (2) in svobode narodu z zapečatinimi usti.

Sedaj pa, ko se ta železna zavesa začenja dvigati in lahko vsaj nekoliko posvetimo za kulise „Smrti fašizmu in Svobode narodu“, nas spreleti groza

kot ljudi in nas prevzame brezmejen sram kot Slovence. Vsa slovenska zemlja je posejana po dolgem in počez z množičnimi grobovi. Niso delo tujega sovražnika — okupatorja — ampak Slovencev samih, ki naj bi z njimi osvobajali Slovenijo! Povsod same kosti slovenskih žrtev, na desetisoče jih je. Mnoge od teh žrtev pa so morale prestajati še hujše mučenje in še strašnejšo smrt od tiste, ki ji je Boštjanov Francé ušel. Toda resnico samo molče trobentajo njih zasuta usta.

Kaj je „Osvobodilna“ fronta storila z mojo, Tvojo našo Slovenijo!

Mučenje mladega slovenskega dekleta po pijani partizanki jeseni 1943 zadobi simbolično napoved slovenske bodočnosti (3). Ali naj primerjamo mučeništvo mlade slovenske device z mučeništvom cele Slovenije?

Zakaj pa ne, če v pijani partizanki zaslutimo prisposodbo slovenske Osvobodilne fronte prežete z mamilom in čarovno močjo Absolutne znanstvenec resnice! Da doseže pobesnenje širokih slovenskih ljudskih množic, zamaknjenih v njeno čarovno spretnost, brenka z eno roko na kitaro junaške osvobodilne koračnice, z ostrim nožem v drugi roki pa kolje vse tiste Slovence, ki jih hipnoza kitare ne prevzame in si ne pusté iztrgati zdrave pameti. Široke slovenske ljudske množice, na novo ustvarjena slovenska osvobodilna drhal, pa ji pri tem navdušeno ploskajo.

Koliko jih je še dandanes v Sloveniji, ki bi to prisposodbo lahko razumeli? Razumeli, da je OF razparala slovensko narodno telo in iztrgala iz njega ne samo množice slovenskih življenj ampak skupaj z njimi tudi slovensko narodno srce! Razumeli, da je OF malone uspela, da izpremeni ves slovenski narod v široke ljudske množice; v eno samo drhal, ki ne pozna sramu, drhal, ki nima smisla za resnico brez priveskov, drhal, ki se ne meni za pravo dobroto in lepoto pa tudi ne za pravičnost in ljubezen? Da je OF s svojo prevaro izprala možgane tej drhali in jih takšne zakrnila z neizrekljivim sovraštvom do vsega, kar predstavlja slovensko tradicijo in zdravo pamet in se protivi prav njenim prividom o narodno osvobodilni vojni?

(Sledi)

Opombe:

(2)

Prejšnja ustava Republike Slovenije je imela v svojih treh krogih republiške skupščine fašistično-korporativno naličje.

(3) Težko bi bilo podati samo v dveh odstavkih in mimogrede boljšo karakterizacijo Narodno osvobodilne borbe prav sredi njenega najhujšega osvobodilnega meteža kot je to storil č. g. Ivan Lavrih, sedaj župnik v Wichita, Kansas, ZDA.

Kot zapornika v kočevskem procesu so ga partizani zaradi nemške ofenzive 22. oktobra 1943 odpeljali najprej v razbite Grčarice, nato pa ga skupaj z drugimi ujetniki vodili s seboj. V šestem nadaljevanju „Tako je bilo... Spomini... Medvedjekov gozd“ objavljenem v Ameriški domovini 17. januarja 1991 pripoveduje takole:

Še vedno nam ni bilo jasno, kaj bodo z nami počeli. Zakaj nas niso takoj

ustrelili? Čez dan smo morali poslušati razna predavanja o OF in njenem čudovitem delu za osvoboditev slovenskega naroda, istočasno pa tudi govore o naši zaslepljenosti, neumnosti in izdajalstvu. Zaveden Slovenec sploh ne more biti izven OF. Seveda komunistična partija je avantgarda, voditeljica v osvobodilnem boju. Predavatelj je bilo več. Vso solo, ali pranje naših možganov, pa je vodil advokat *Lemež*. Tudi naša „prièrevanja“ so zahtevali. Za dan, ko smo pobegnili, bi moral jaz predavati o škofu Rožmanu, v službi nemškega Gestapa.

Bili smo tudi priče strašnih mučenj ujetnikov. Nekje so ujeli neko dekle, Marija ji je bilo ime. Še zelo mlada. Neka mlada partizanka jo je slekla do nagega, jo je z žico privezala na drevo, vzela velik nož in ji odrezala obe prsi. Čisto pijana je dala nož med zobe in igrala kitaro. Pa je spet vzela nož in Mariji prerezala trebuh in pulila ven njena čreva. Marija je molila dokler je mogla, pa je umrla, privezana na drevo. Partizanka pa je spet igrala na kitaro. Ploskali so ji in jo hvalili, da je prav dobro naredila. Pa so tudi eno partizanko ustrelili. Rekli so, da ima spolno bolezen in se boje, da ne bi drugih okužila. Ker nismo imeli zdravil, jo pač morajo ustreliti. Z ruto so ji zavezali oči in jo kar pred nami ustrelili. Komaj je še imela čas zakričati: „Živel Stalin, živela komunistična partija!“ Obe so pokopali v gozdu zraven taborišča.

Doslej zatajeno mučeništvo slovenske deklice Marije iz rok Narodno osvobodilnih borcev je doseglo mučeništvo rimske sv. Neže. Dioklecijanovemu rablju se je tresla roka pri Nezinem obglavljenju. Slovenska partizanka pa je svoje klanje nad slovensko deklico opravljala z užitkom in ob spremljanju s kitaro...

IZ PISEM

Anglija, 12. januarja 1992

Dragi gospod Matičič!

Pozdravljeni! V ovitku Vam pošiljam naročnino za Tabor za tekoče leto. Dasiiravno prihaja včasih z zamudo (zaradi poštnih dostave) je vseeno dobrodošel kot informativni in idejni prijatelj. Iskrena Vam hvala pri urejevanju njega. Ker smo ravno v začetku tega leta, Vam ob tej priliki želim mnogo zdravih let, tudi pri izdaji lista Tabor.

Preteklo leto je bilo zelo zanimivo in polno presenečenj, zlasti v vzhodni Evropi, kjer smo bili priče zloma mračnega komunizma in rojstva mlade demokracije. Tudi naša dežela si je pri tem zaželela svobodo in demokratične prostosti in oklicala svojo bitnost, samostojnost. Jaz sem bil tamkaj, da osebno prisostvujem temu zgodovinskemu dogodku. Ko je bila proglašena deklaracija samostojnosti, po radiu in televiziji, je zadonela pesem Slovenija... se mi je od čustva in hrepenenja orosilo oko. Zahvaljujoč se Bogu in odločnosti naroda, sem zavriskal od veselja, toda ne za dolgo, brž so se

oglasile strojnice, brnenje tankov in bojnih letal in začela sejati razdejanje in smrt.

Takoimenovana JLA armada, cesta Bratstva in edinstva in druge take krilatice so na mah postale prazne fraze manipulacije Beograda!

Ob povratku nazaj v Anglijo, sem se vračal preko Zagreba (ker je ljubljansko letališče bilo močno poškodovano) in med potjo sem opazoval razdejanja bivališč ter uničene tanke. JLA ni imela časa očistiti terena, ker je morala v naglici zapustiti Slovenijo! Verjetno niso pričakovali take odločnosti in žilavosti naroda. Očividni so bili znaki bojev po vsej Dolenjski magistrali, zlasti pa pri Radohovi vasi in v bližini Brežic, kjer je bilo opaziti vrsto zgorelih takov in kmetijskih poslopij.

Upajmo, da bo to leto, leto miru, razumevanja in spoštovanja, zlasti pa spoznanje med velesilami, da imajo tudi mali narodi pravico živeti svobodno na svoji zemlji. Tudi doma v Sloveniji je še precej materializma in oportunizma, ki ga bo potrebno odstraniti, predno bo narod res svobodno in nemoteno odločal o svoji usodi.

Končno prejmite tople pozdrave z željo, da Vas najdejo te skromne vrstice pri najboljšem zdravju in razpoloženju

Vas

L.

NAŠI MRTVI

+ Grilc Slavko

Po daljšem bolehanju na srcu je 25. marca 1992 umrl soborec *Slavko Grilc* v Moronu, Buenos Aires, kjer je tudi pokopan.

Rodil se je leta 1924 v Novem mestu v protikomunistični družini Grilc, ki je imela trgovino s čevlji in čevljarsko delavnico. Bil je študent novomeške gimnazije, ko so ga Italijani odpeljali v internacijo. Ko se je iz internacije vrnil, je takoj stopil k vaškim stražarjem in pozneje k domobrancem. Po končanem oficirskem tečaju je bil vodnik v 34. četi „Mrakovega“ novomeškega udarnega bataljona.

Ko je bil emigrant v Avstriji, je bil študent graške univerze.

Emigriral je v Argentino, kjer je imel mizarско podjetje.

Zapušča ženo, sina, sestro Silvo por. Pintar, brata Janeza, ki je župnik v Venezueli ter številne sorodnike v domovini.

Ob italijanski vdaji septembra 1943 so komunisti ugrabili večjo skupino uglednih novomeščanov (12) in jih umorili 25. oktobra 1943 ter zmetali v brezno pri Uršnem selu, Novo mesto. Med njimi je bil tudi oče Grilceve družine Alojzij, kanonik Kek Franc, graščak inž. Fabjancič, računovodja kmetijske šole na Grmu Jože Pavlič, uradnik Šonc Viktor in drugi.

Žalujoci ženi Kristini, sinu, sestri in bratu župniku ter ostalemu so-

rodstvu naše iskreno in globoko sožalje.

Pokojnega soborca Slavca bomo ohranili v dobrem spominu in mu želimo miren počitek v argentinski zemlji.

+ Franc Medle

Nenadoma je umrl 9. maja 1992 soborec *Franc Medle* v Caseros, Buenos Aires, kjer je živel. Rodil se je 1. 1924 v Št. Jerneju na Dolenjskem. Pokopan je bil na pokopališču Pablo Podestá in je pogrebni obred izvršil njegov soaran *č. g. Jože Guštin*.

Od pokojnika se je poslovil njegov prvi poveljnik *inž. Anton Matičič*.

„Nepricačkano stojim pred krsto mojega vojaka legionarja-domobranca Franceta Medleta. Dragi Franc že pred 50-letji sva se spoznala, ko si bil moj vojak-protikomunist v Št. Jerneju. Po naključju si se rešil iz Vetrinja, ko je sedaj že pokojna Tvoja mama nosila črno ruto, misleč, da si bil vrnjen in ubit. V begunskem taborišču v Italiji si se poročil z Rezko Intihar in si ustanočil srečno družino z dvema hčerkama. Z mojo ženo sva bila vesela, ko ste naju povabili, da sva bila krstna botra Tvoji prvorojenki Alenki. S pri-dnostjo in trdim delom si si ustvaril lepo premoženje. Večkrat sva se srečala pri sv.maši v San Martinu, a vedno v Lujanu na slovenskem romanju. Tudi danes je romanje tja, Tebe pa polagamo v prezgodnji grob v tujo argentinsko zemljo.

Tvoji zeni Rezki, hčerkama Lenčki in Beti z družinama in sorodstvu v domovini pa moje in vseh soborcev globoko sožalje!”

Bog naj Ti bo dober plačnik za vse!

Tebi pa miren počitek v tuji zemlji!

IVAN KOROŠEC

17. maj, 1942 (Nac. ilegala)

Majski večer...

Mesec je za konico pripet
v vrhovih smrek.

Pod njimi skrivnosten šepet
sedemnajstih

odločnih postav:

za SVOBODO ALI SMRT,

dokler sovrag

ne bo strt,

da narod svoboden

bo vstal.

V sencah smrek

zavite, temne postave

molijo prisego borbe

— ne sprave

s tirani

zasušnjene zemlje:

„SVOBODA ALI SMRT!”

dokler naroda sovrag

ne bo strt!

Irena

V Gorjancih
 sva se srečala,
 tam pod Sv. Jero nekje.
 V tvojih očeh
 ležala je solza,
 ti mehko, črnolaso deklé.
 Tvoje srce
 je bilo kupa trpljenja;
 v tvoji redki besedi,
 je bila sila žviljenja.

Ne vem,
 zakaj vsak te je vzljubil,
 ti skrivnostno,
 dobro deklé.
 Bila si nam mati
 in samaritanka,
 topla beseda
 in božajoči pogled;

v težkih gorjanskih dneh,
 v lakoti in dežju,
 dolgih marsih
 in temnih nočeh.

Nisi hodila na stražo,
 pa si stražila.
 Nisi šla v patrulje,
 pa si vsakega izmed nas
 vedno spremila:
 „Zbogom in vrni se zdrav!“
 Nihče ni bral
 tvoje bolečine,

nihče ni videl
 tvojih solz.
 Trpela si z nami,
 za nas.
 Tvoja bol
 za vse skrivnost je bilá.

Ko je v tistem maju
 odpovedalo vse
 in v neurju potopa
 iskalo zavetja,
 si ti edina
 stopila v bran
 ranjenim fantom
 in jih kakor Mojzes,
 pripeljala
 v varni pristan.

Ko so bataljoni odšli
 ostala si sama
 s tisoči smrti,
 s tisoči src bojne vezi,
 ki v breznih trohni.

Nikogar več ni,
 ki bi tvojo bolečino razbral;
 nikogar,
 ki bi ti rekel:
 „Hvala Irena!“

Nikogar,
 ki bi ti voščil
 vsaj topel pozdrav.

I. K.

Katedrala v Rogu

Stopil sem
v katedralo
Roških gozdov.
Skrivnosten šelest molka
je zajel
v svoj me objem
kot, da prišel
sem domov.

Vitka debela dreves,
so stebri
zelenega stropa
in kupola
polna lestenc
biserne rose,
ki v žegnanih kapljah
boža
kamenite oltarje
skalnatih kript.

Skozi krone dreves
se srebrni glas violin
in gromi viharjev,
zlivanje v objem
z jekom
iz skalnih globin:

„Hosana Nebó!
Tu ležimo,
v naročju Slovenije
in nam je lepó.“

Ves Rog
je katedrala
trohnečih kosti
mučencev,
zajeta
v skrivnostni molk
melodij.

Orgle grmé
in zvonovi zvoné.
Pri oltarjih pojó.
Skale
so z venci ovite
in v slapovih
nageljni rdeči
cvetó.

Vsak večer
in vsak dan,
je svečani obred.

V nočeh
se prižigajo luči
na oltarjih krvi
in duše
strtih kosti
vasujejo
kot ognjeni jeziki
za večno luč,
ki na slovenskem oltarju
— nad brezni gori.

Cerkev na griču - Sv. Urh

Na griču
je cerkvica bela,
Sv. Urhu na čast.

Vaščanom v dolini
bilá je tolažba
v potrebah in sili,
zavetje v davnini,
trdnjava pred Turki,
vaški ponos in
žegnana njiva.

Cerkvica bela
Sv. Urhu na čast.
Ko je pridrla
nova oblast,
je cerkev zaprla
v templju nasilja
novih bogov.

Razdrla oltarje, mize, klopi;
izrópala slike, lestence;

tabernakelj
bil je predmet norčij.

Stene
je oblila s krvjo
za muzej
svoji resnici
napiti z lažjo.

Dolgo čakal
je cerkvica bela,
zlagana
in obrekovana
ob sramotnem stebru.

Ko se končno
povrní
svobode je maj,
ko vzklila je
zasuta resnica,
molk izravnanih grobov
terja cerkev nazaj.

Vetrinjsko polje je v naši zgodovini simbol, od katerega žari jasen kažipot mrtvih junakov v svetlo bodočnost. Zakaj tam je mali slovenski narod dal zgled vsemu svobodoljubnemu človečanstvu, da edino trdno osnovo človeškega sožitja predstavljajo samo tri osnovne vrednote idejnega bogastva slovenskega domobranstva: Bog - Narod - Domovina!

Vkljub nekakšnemu svetlikanju iz sodobne zmede pojmov, vedno bolj jasno sveti vsemu človeštvu ideja, za katero so padli naši junaki: Bog - Narod - Domovina!

DAROVALI SO

Od 1. 3. 1992 do 15. 4. 1992

Za Rožmanov dom:

V pesih - \$

Novak Pavle	5.00
Dr. Pezdirc Lado	2.50
Živec Rudolf	100.00
Jenko Janez	3.00
Rev. Bidovec Franc,	
cerkvena nabirka 12.4.92	
pri sv. maši	
v Rožmanovem domu	98.00
Štefanič Elza je darovala	
za pok, moža	5.00
V spomin na pok.	
Jožeta Janežiča	5.00
V spomin na pok	
Slavka Grilca	5.00
Živec Rudolf je daroval	
več kg. sladkorja in dva	
zaboja vina	
	v dolarjih
Žnidaršič Vera	40.00
Bogataj Marjan nam.	
cvetja Mariji Seljak	50.00

Tiskovni sklad Tabor

V pesih - \$

Erjavec Ida	8.00
Kastelic Anton	3.00
Bavec Alojzij	3.00
Oblak Franc	8.00
N.N., San Martin	1.00
Kožar Janez	3.00

Praznik Jože 3.00

Prodaja pos. Taborov 5.00

v dolarjih

Bergant Ivo, Kanada	5.00
Sterle Frank	5.00
Pogačnik Branko, ZDA	20.00
Zajec Milan	12.00
Dular Milan	2.00
Kozina Frank	12.00
Slak Florjan v spomin	
na pok. Milana Dolinarja	50.00

Socialni sklad Tabor

V pesih - \$

N. N., Hurlingham	5.00
	v dolarjih
Dr. Pepevnak Frank	100.00
Cerar Jože	100.00

Sklad Georgine Tolstoy

v dolarjih

Ob smrti Milana Dolinarja:	
Dejak Franc in Metka	50.00
Zajec Milan	50.00
Omahen Polde	15.00
Ob smrti Rudija Kolaric st.:	
Frkulj Frank in Rezka	10.00
V spomin na očeta	
Kastelic Jožeta:	
Mlakar Marija	100.00

VSEBINA

Srečanje z domovino (P. K. Kocmur)	97
17. maj 1942 - 17. maj 1992	98
Iz Ireninih pisem (I. Korošec)	100
Ob petdesetletnici (I. Korošec)	101
Iz domovine	
27. april - dan upora proti okupatorju ali dan razdora?	104
Po petdesetih letih so našli grob Hudnikove družine (I. Žajdela)	106
Poboj Veharjevih z Verda (I. Žajdela)	107
Izginotje Antonije Pemrov (Ivo Žajdela)	108
Iz društev	110
Smrt ali življenje (Lojze Gosar)	112
Zgodba nasilja in ljubezni (Ivan Korošec)	118
Rožmanov dom	123
Ob prvi obletnici (F. Kozina)	124
V pojasnilo	125
Temelji osvoboditve (France Kozina)	126
Osebnost Franceta Kozine (Columbus)	137
Iz pisem	139
Naši mrtvi	140
Pesmi (I. K.)	141
Darovali so	III

Hurlingham Sucursal Correo Argentino (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 1596
	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 2619